

Ministru prezidenta Māra Kučinska ikgadējais ziņojums Saeimai

par Ministru kabineta paveikto un iecerēto darbību

Rīgā, 2016. gada novembrī

Saturs

Izmantotie saīsinājumi	4
Ievads	6
1. Ekonomikas izaugsmes veicināšana	8
1.1. Uzņēmējdarbības vide un investīcijas	11
1.2. Tiesu sistēma	16
1.3. Inovācija	18
1.4. Finanšu sektora attīstība	20
1.5. Transporta nozares projekti un reformas nozares ilgtspējai	21
1.6. Enerģētikas politika	23
1.7. Klimata pārmaiņu ekonomikas iniciatīvas	24
1.8. Vietējo resursu efektīva izmantošana un teritoriālā attīstība	25
1.9. Valsts e-pakalpojumu un IT sektora attīstība	27
1.10. ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas perioda progress	28
2. Nodokļu sistēma un ēnu ekonomika	29
2.1. Ilgtspējīgas nodokļu sistēmas izveide un budžeta izdevumu optimizācija ...	30
2.2. Ēnu ekonomikas un ekonomisko noziegumu apkarošana	30
3. Demogrāfija un sociālais nodrošinājums	32
3.1. Demogrāfiskās situācijas uzlabošanas pasākumi	35
3.2. Sociālo garantiju un palīdzības sistēmas izvērtēšana	36
3.3. Ilgtspējīgas pensiju sistēmas attīstība	37
4. Izglītības reformas	38
4.1. Pedagogu atalgojums	38
4.2. Skolu tīkla sakārtošana	39
4.3. Izglītības kvalitātes paaugstināšana	40
4.4. Profesionālās izglītības attīstība	41
4.5. Augstākā izglītība	41
4.6. Pieaugušo izglītība	42
5. Veselības aprūpes reformas	43
6. Nacionālā identitāte	45
6.1. Kultūras izglītība un kultūras mantojums	45
6.2. Latvijas valsts simtgade un nacionālā kultūras infrastruktūra	47
6.3. Sabiedrības saliedēšanas pasākumi	47

6.4.	Nacionālās informācijas telpas attīstība un mediju politika.....	48
7.	Valsts iekšējā un ārējā drošība.....	49
7.1.	Valsts aizsardzības spēju stiprināšana.....	49
7.2.	Iekšējā drošība.....	51

IZMANTOTIE SAĪSINĀJUMI

AiM – Aizsardzības ministrija
ĀM – Ārlietu ministrija
ALTUM – akciju sabiedrība "Attīstības finanšu institūcija Altum"
CFLA – Centrālā finanšu un līgumu aģentūra
DLC – ekspertu sadarbības platforma "Demogrāfisko lietu centrs"
DVB – darba vidē balstīts
EK – Eiropas Komisija
EM – Ekonomikas ministrija
EP – Eiropas Padome
ES – Eiropas Savienība
ETS – emisiju tirdzniecības sistēma
FICIL – Ārvalstu investoru padome Latvijā
FM – Finanšu ministrija
GAPMIL – Globālā alianse sadarbībai medijpratības un informācijpratības jomā
IeM – Iekšlietu ministrija
IZM – Izglītības un zinātnes ministrija
JRT – Jaunais Rīgas teātris
KM – Kultūras ministrija
KNAB – Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs
LDDK – Latvijas Darba devēju konfederācija
LIAA – Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra
LIZDA – Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrība
LIVA – Latvijas Izglītības vadītāju asociācija
LM – Labklājības ministrija
LNB – Latvijas Nacionālā bibliotēka
LPS – Latvijas Pašvaldību savienība
LPISP – Latvijas pētniecības un inovācijas stratēģiskā padome
LTRK – Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera
MK – Ministru kabinets
NAP2020 – Nacionālais attīstības plāns 2014.–2020. gadam
NATO – Ziemeļatlantijas līguma organizācija
NBS – Nacionālie bruņotie spēki
NIS – Nacionālā inovācijas sistēma
NVO – nevalstiskās organizācijas
PIKC – profesionālās izglītības kompetences centrs
PKC – Pārresoru koordinācijas centrs
SEG – siltumnīcefekta gāzes
SIF – Sabiedrības integrācijas fonds
SM – Satiksmes ministrija
STEM – zinātne, tehnoloģijas, inženierzinātnes, matemātika (*Science, Technology, Engineering and Mathematics*)
TM – Tieslietu ministrija

UNESCO – Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācija

VARAM – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

VKKF – Valsts Kultūrkapitāla fonds

VM – Veselības ministrija

ZM – Zemkopības ministrija

IEVADS

Valdības deklarācijā noteiktās prioritātes ir tautsaimniecības stiprināšana, valsts drošība un nacionālā identitāte, demogrāfiskās situācijas uzlabošana, ģimenes dzīves kvalitāte un sociālais nodrošinājums, reformas izglītībā un zinātnē un reformas veselības aprūpē. Šīs prioritātes ir vērstas uz ekonomiskās aktivitātes, nodarbinātības un produktivitātes straujāku pieaugumu kā priekšnosacījumiem straujākai tautsaimniecības izaugsmei.

Globālās ilgtermiņa tendences un izaicinājumi, kas mūs sagaida nākotnes tehnoloģiju un inovācijas attīstībā, atvērtajos preču un pakalpojumu tirgos un patērētāju uzvedības maiņā, demogrāfijā un iedzīvotāju migrācijā, resursu pieejamībā un to ilgtspējīgā izmantošanā, liecina, ka par rītdienu ir jādomā jau šodien – kādu mēs vēlamies redzēt savu valsti pēc desmit, divdesmit un vairāk gadiem un kas valdībai un visai sabiedrībai kopumā ir jā dara, lai to sasniegtu.

Valsts labklājība un konkurētspēja balstās uz ilgtspējīgu ekonomiskās attīstības modeli, kurā galvenajam izaugsmes dzinējspēkam jābūt eksportam, tas ir, spējai konkurēt iekšējos un ārējos produktu un pakalpojumu tirgos, kā arī kapitāla piesaistē, lai kāpinātu produktivitāti un veicinātu augstākas pievienotās vērtības radīšanu. Sekmīgam biznesa modelim ir jābalstās uz tehnoloģiski ietilpīgām nozarēm, savukārt tradicionālajām nozarēm ir nepieciešama struktūras maiņa. Īpaši šodien, kad visā pasaulē notiek ekonomikas transformācija uz oglekļa mazietilpīgu ražošanas attīstību un cirkulārās (aprites) ekonomikas iedzīvināšanu visos ražošanas posmos, arī Latvijas uzņēmējiem sadarbībā ar zinātniekiem ir jāveic biznesa modeļu transformācija atbilstoši globālajām tendencēm un pieprasījumam. Savukārt no valsts puses ir jā rada visi priekšnoteikumi (jo īpaši koncentrējot publiskās pārvaldes pieejamos resursus eksporta mērķreģionu intensifikācijai) un jāsniedz nepieciešamais atbalsts, lai uzņēmēji meklētu perspektīvas nišas un tirgus segmentus, piemēram, finanšu tehnoloģiju pakalpojumi (*FinTech*).

Mērķtiecīgi ES fondu ieguldījumi ir veicinājuši Latvijas tautsaimniecības attīstību un nozaru konkurētspēju. Vienlaikus jābūt gataviem reaģēt uz pārmaiņām, kas Latviju sagaida pēc pašreizējām ES fondu plānošanas perioda investīcijām. ES fondu ieguldījumam ir jākalpo kā katalizatoram turpmākai privāto investīciju piesaistei. Lai kāpinātu investoru interesi un sekmētu partnerību ar privāto sektoru, jāveido valsts un pašvaldību efektīvas sadarbības modeļi, kas ļautu pieņemt lēmumus ātri un bez garām birokrātiskām procedūrām.

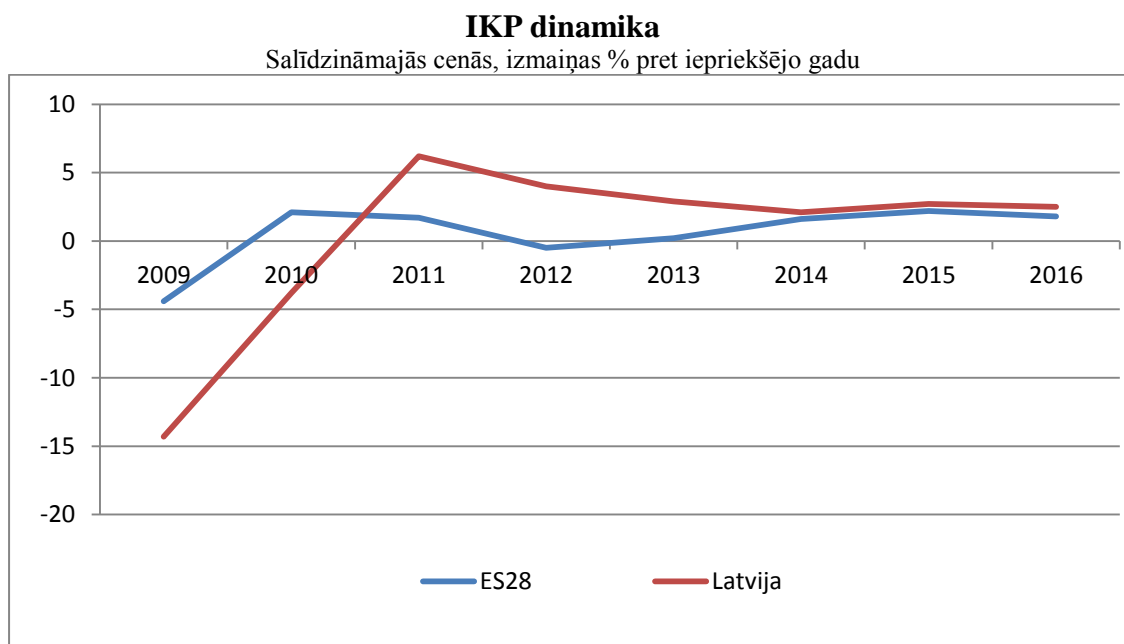
Konsekventi īstenota struktūrpolitika sekmēs Latvijas ekonomikas izaugsmi, kas būs pamats iedzīvotāju dzīves kvalitātes paaugstināšanai. Mūsu mērķis paliek nemainīgs – turpmākajos gados jānodrošina ilgtspējīga izaugsme ar ikgadējo pieaugumu 4–5 %. Galvenie valsts attīstības mērķi vidējam termiņam ir noteikti NAP2020. Nākamajā gadā tiks veikts NAP2020 vidusposma izvērtējums, ļaujot apzināt sasniegto progresu

un veikt iestrādes, lai iezīmētu valsts attīstības prioritātes nākamajam periodam pēc 2020. gada.

1. EKONOMIKAS IZAUGSMES VEICINĀŠANA

Lai arī ekonomiskā izaugsme Latvijā ir viena no straujākajām ES, pēdējos gados tā ir palēninājusies, paliekot 2–3 % robežās (skat. 1. attēlu). Lēnāku pieauguma tempu lielā mērā nosaka tendences ārējā vidē – lēnā izaugsme ES, ekonomiskā situācija Krievijā, savstarpējās ES un Krievijas sankcijas, kā arī nenoteiktība strauji augošo Āzijas valstu tirgos.

1. attēls

Avots: Eurostat, FM makroekonomikas prognozes

Latvijas ekonomikas attīstībai ļoti nozīmīgas ir investīcijas. Diemžēl to apjomi pēdējā laikā nav pietiekami izvirzīto valsts attīstības mērķu sasniegšanai. Investīcijas lielā mērā ietekmē vājā kreditēšana, relatīvi zems pieprasījums, salīdzinoši augsts parādsaistību līmenis, kā arī nenoteiktība ārējā vidē. Savukārt sabiedriskā sektora investīcijas ir cieši saistītas ar ES struktūrfondu plānošanas perioda cikliskumu.

Mūsdienās valsts attīstību būtiski ietekmē sociālekonomiskie un politiskie procesi globālajā pasaulē. Latvijas tautsaimniecība ir cieši integrēta starptautiskajos tirgos. Valsts integrācija pasaules ekonomikā palielina iespēju piesaistīt starptautiskos resursus sociālo un ekonomikas problēmu risināšanai. Tomēr vienlaikus pieaug arī riski, kas saistīti ar šo resursu aizplūšanu. Integrācijas ieguvumus lielā mērā nosaka ekonomiskās sistēmas un it īpaši institucionālās vides kvalitāte, kas ir pamatnosacījums ekonomikas attīstībai. 2016. gada 1. jūlijā Latvija kļuva par 35. OECD dalībvalsti. Latvijas iestāšanās process OECD ir ļāvis novērtēt Latvijas vietu starp attīstītākajām OECD dalībvalstīm un nodrošinājis piekļuvi daudzpusīgai ekspertīzei, kas palīdzēs rast jaunus risinājumus valsts konkurētspējas, iedzīvotāju labklājības un sociālās drošības uzlabošanai.

Pašlaik globālās ekonomikas attīstība ir ļoti vāja, līdz ar to saasinās konkurence starptautiskajos produktu, darba un kapitāla tirgos. Tādēļ, lai straujāk uzlabotu Latvijas uzņēmumu konkurētspēju, valdības rīcība ir vērsta uz atbalstu zināšanu ekonomikas attīstībai, produktivitātes un inovācijas kapacitātes paaugstināšanai, uzņēmējdarbības vides uzlabošanai un eksportam, nodrošinot arī savlaicīgu ES fondu investīciju ieguldīšanu.

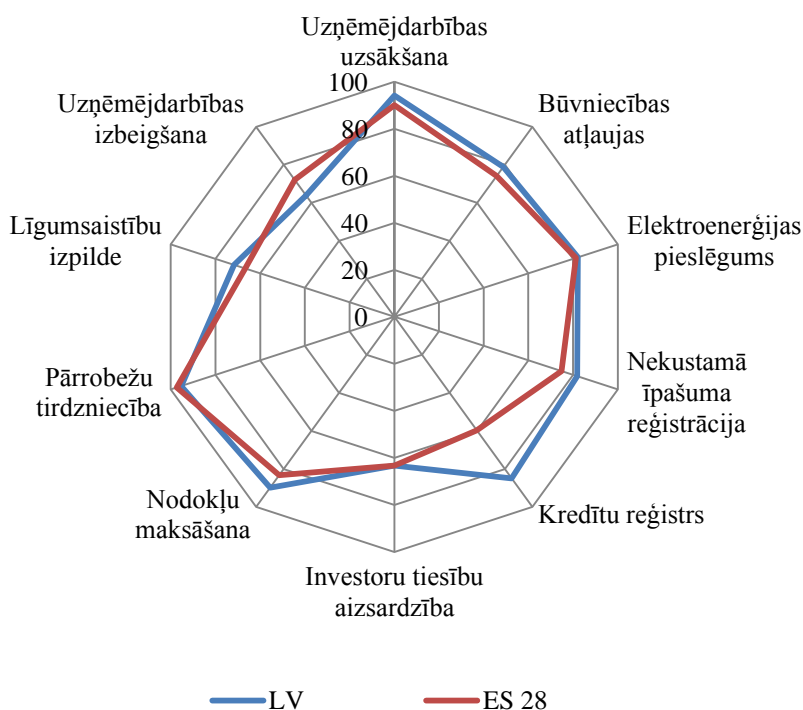
Starptautiskie sociālekonomiskie reitingi ir vispāratzīti rīki valsts ekonomiskās sistēmas novērtēšanai. Neraugoties uz dažādām metodoloģiskām nepilnībām, starptautiskie reitingi sniedz vērtīgu informāciju politikas veidotājiem un ļauj noteikt tās jomas, kurās Latvijai ir būtiski jāuzlabo savs sniegums salīdzinājumā ar citām valstīm. Latvijas pozīcija starptautiskajos reitingos ir viens no faktoriem, kas var ietekmēt potenciālo investoru lēmumus par ieguldījumiem Latvijas ekonomikā. Tāpēc Latvijas pozīcijas uzlabošanās starptautiskajos reitingos palielina uzticību Latvijas ekonomikai pasaules mērogā un veicina tās pievilcību starptautisko resursu piesaistei. Lai virzītos uz izcilu uzņēmējdarbības vidi, Valdības deklarācijā un NAP2020 ir izvirzīti mērķa rādītāji – 2018. gadā iekļūt *Doing Business* TOP20 un Globālās konkurētspējas indeksa TOP40.

Jaunākā Pasaules Bankas *Doing Business 2017* pētījuma dati apliecina, ka mērķtiecīgi īstenotas reformas uzņēmējdarbības vides sakārtošanā un ciešā sadarbība ar uzņēmējiem ļāvusi sasniegt labus rezultātus. *Doing Business 2017* pētījumā 190 valstu konkurencē Latvija ierindota 14. vietā, kas ir vēsturiski augstākais sniegums (par trijām vietām augstāk nekā iepriekšējā gadā¹).

Salīdzinājumā ar ES28 vidējo rādītāju, Latvija piekāpjas tikai uzņēmējdarbības izbeigšanas rādītājā, kas saistīts ar maksātspējas procesu (skat. 2. attēlu). Latvija ir uzlabojusi savu vērtējumu elektroenerģijas pieslēgumu, būvniecības atļauju, kredītu reģistra un nodokļu samaksas rādītājos. Uzņēmējiem labvēlīgas vides novērtējumā Latvija ieņem 6. vietu ES dalībvalstu vidū, piekāpjoties Dānijai, Apvienotajai Karalistei, Zviedrijai, Igaunijai un Somijai.

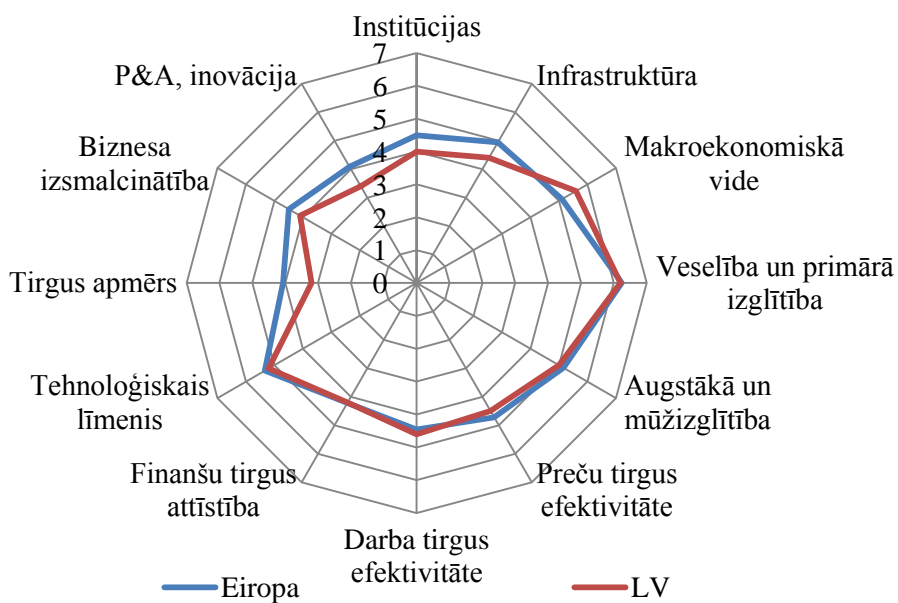
¹ Pēc Pasaules Bankas jaunās metodoloģijas Latvija *Doing Business 2016* tika ierindota 17. vietā

Pasaules Bankas *Doing Business* 2017 pētījums

Avots: Doing Business 2017 report

Globālās konkurētspējas indekss 2016.–2017.

Avots: The Global Competitiveness Report 2016–2017

Lai panāktu, ka Latvijas uzņēmējdarbības vide kļūst konkurētspējīgāka, tās uzlabošanā prioritāri veicamās reformas ir "konsultē vispirms" principa ieviešana visās valsts institūcijās, pāreja uz uzņēmuma reģistrēšanu tikai tiešsaistes režīmā, investoru tiesību aizsardzības regulējuma sakārtošana, būvniecības saskaņošanas procesa digitalizācija, kā arī vienlaikus jāturpina aktīvs darbs būvniecības procesa no "ieceres līdz atslēgai" saīsināšanā, jāmeklē risinājumi turpmākai nekustamā īpašuma reģistrēšanas sistēmas attīstībai, kā arī vienota konta ieviešanai visiem nodokļu maksājumiem.

Globālās konkurētspējas indeksā 2016.–2017., kas lielākoties sastāv no aptaujāto uzņēmēju viedokļa plašā tautsaimniecības spektrā (skat. 3. attēlu), Latvija 138 valstu konkurencē ierindota 49. vietā (iepriekš – 44. vietā). Pamatprasību izpildē (institucionālās vides, sabiedriskās infrastruktūras kvalitāte, makroekonomiskā vide, veselība un pamatizglītība) Latvija no 37. vietas ir nokritusies uz 41. vietu. Efektivitāti pastiprinošajos rādītājos (augstākā izglītība, produktu tirgus un darbaspēka tirgus efektivitāte, finanšu tirgus attīstība, tehnoloģiju gatavība un tirgus lielums) Latvija no 39. vietas ir nokritusies uz 42. vietu. Savukārt inovācijas un biznesa izsmalcinātības rādītājs ir palicis nemainīgs – 58. vieta.

Abas pārējās Baltijas valstis novērtējumā atrodas augstāk nekā Latvija – Lietuva kopējā reitingā ieņem 35. vietu, savukārt Igaunija – 30. vietu. Latvijas vājākās vietas salīdzinājumā ar pārējām Baltijas valstīm ir infrastruktūra, makroekonomiskā stabilitāte, veselības aprūpe, augstākā izglītība, finanšu tirgus attīstība, biznesa attīstība, inovāciju un tehnoloģiju līmenis. Problemātiskākās jomas, ar kurām uzņēmēji joprojām saskaras, ir nodokļu likmes (17,6 %) un to regulējuma politika (12,9 %), kā arī neefektīva valdības birokrātija (15,3 %).

Latvijas snieguma uzlabošanu starptautiskajos konkurētspējas reitingos lielā mērā noteiks mērķtiecīgs valdības darbs konstatēto trūkumu novēršanā, identificējot un piemērojot atbilstošākos politikas instrumentus, kā arī veidojot efektīvāku komunikāciju ar sabiedrību.

1.1. Uzņēmējdarbības vide un investīcijas

Konkurētspējīga uzņēmējdarbības vide ir stūrakmens investīciju piesaistei un pārejai uz produktīvāku ekonomiku ar augstas pievienotās vērtības radīšanu.

2016. gadā notika aktīvs darbs pie uzņēmējdarbības vides pilnveidošanas. Valdība kopīgi ar LDDK, LTRK un FICIL ir vienojusies par konkrētu rīcību jomās, kurās ir nepieciešami uzlabojumi, veidojot Latvijas uzņēmējiem un ārvalstu investoriem pievilcīgu un starptautiski konkurētspējīgu uzņēmējdarbības vidi. EM ir sagatavojusi Uzņēmējdarbības vides pilnveidošanas pasākumu plāna projektu līdz 2021. gadam, kurā ietverti uzdevumi straujākai e-risinājumu ieviešanai, vienkāršu un kvalitatīvu publisko pakalpojumu nodrošināšanai, biznesa videi draudzīgu infrastruktūras

attīstības pakalpojumu ieviešanai, administratīvo prasību vienkāršošanai un birokrātiskā sloga mazināšanai, īpaši nodokļu un grāmatvedības jomā, kā arī tiesiskās palāvības stiprināšanai investoru aizsardzības un maksātspējas jomā.

Nemot vērā globālo investīciju plūsmu mazināšanos, Latvijai ir īpaši svarīgi veidot labvēlīgu investīciju vidi, t. sk. vietējo investīciju stimulēšanai. Lai aktivizētu un labāk koordinētu publiskās pārvaldes sadarbību investīciju piesaistē, notiek darbs pie stratēģiski nozīmīgu investīciju projektu identificēšanas un virzīšanas kārtības izstrādes, kuru plānots apstiprināt š. g. novembrī. Lai nodrošinātu vienotu piedāvājumu potenciālajiem investoriem, ir uzsākta konkurētspējīgu investīciju projektu portfeļa izveide. Šobrīd identificēti deviņi stratēģiski svarīgi investīciju projekti transporta un loģistikas, informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (t. sk. datu centru), kokrūpniecības, naftas produktu pārstrādes, kā arī finanšu pakalpojumu jomā. Tāpat, lai veicinātu investīciju piesaisti un stimulēšanu, EM izstrādā stratēģiju jaunu investīciju projektu ģenerēšanai un identificēšanai Tehnoloģiju pārnese programmas ietvaros, kā rezultātā 2017. gadā plānots sagatavot stratēģiskos projektus sešās līdz septiņās nozīmīgākajās tautsaimniecības nozarēs. Mērķtiecīga investīciju piesaiste un kompleksa piedāvājuma sagatavošana potenciālajiem investoriem ir izaicinājums arī pašvaldību prasmei nodrošināt attīstību un straujāku izaugsmi savā teritorijā. Līdz 2017. gada vidum paredzēts pabeigt darbu pie mehānisma izstrādes, kas ļaus palielināt pašvaldību lomu investīciju piesaistes procesā. Šie un citi jautājumi investīciju piesaistes jomā, kur veicamas stratēģiskās izvēles, 2017. gadā tiks izskatīti Ministru prezidenta vadītajā Lielo un stratēģiski nozīmīgo investīciju projektu koordinācijas padomē.

Lai uzlabotu uzņēmējdarbības un tiesisko vidi būvniecības jomā, kā rezultātā tiktu sasniegts būvniecības apjoma pieaugums un būtisks ēnu ekonomikas īpatsvara samazinājums nozarē, š. g. 31. maijā tika parakstīts valdības un būvniecības nozares nevalstisko organizāciju sadarbības memorands, apņēmoties kopīgi īstenot virkni konkrētu, uz izmērāmu rezultātu vērstu pasākumu investīciju vides uzlabošanai, ēnu ekonomikas ierobežošanai un nozares konkurētspējas paaugstināšanai. Sadarbībā ar nevalstiskajām organizācijām EM izstrādā Būvniecības politikas plānošanas dokumentu 2017.–2023. gadam, tai skaitā pārskatot būvniecības procesa dalībnieku pienākumus būvniecības procesā, ieviešot būvniecības tipveida līgumus valsts un pašvaldību pasūtījumos, ieviešot būvniecībā nodarbināto personu elektronisku reģistrēšanu, kā arī pārskatot un atbilstoši Eiropas kvalitātes normām standartizējot būvnormatīvu sistēmu Latvijā.

Eksports

Laikposmā no 2013. līdz 2015. gadam Latvijas eksporta apjomi vidēji gadā pieauga tikai par 1,9 %. Eksporta pieauguma samazināšanos galvenokārt ietekmēja ārējā pieprasījuma samazināšanās saistībā ar lēno ekonomisko izaugsmi lielākajās ES tirdzniecības partnervalstīs, Krievijas ekonomikas lejupslīde, kā arī Krievijas noteiktais embargo pārtikas produktu importam. Eksporta lēnā izaugsme ir

skaidrojama arī ar konkurētspējas vājināšanos, ko lielā mērā noteica darbaspēka izmaksu straujāks kāpums par produktivitātes pieaugumu. Vienlaikus jāatzīmē, ka kopējais eksporta īpatsvars iekšzemes kopproduktā Latvijā (58,8 %) ir saglabājies salīdzinoši augstāks nekā ES vidējais rādītājs (43,5 %) un uzrāda pieauguma tendenci.

Saglabājoties pašreizējām pasaules ekonomikas attīstības tendencēm un ārējās vides nenoteiktībai, kā arī ņemot vērā ekonomiskās izaugsmes jaunākās prognozes, tuvākajos gados Latvijas eksporta pieaugums visdrīzāk saglabāsies mērens. Tāpēc svarīgi ir visi pasākumi, kas veicina Latvijas eksportētāju konkurētspēju un palīdz atrast jaunus noieta tirgus. Atbildīgajām nozaru ministrijām (EM, SM, ZM, KM, ĀM u. c.) ir jādarbības savstarpēji saskaņoti un mērķtiecīgi, nodrošinot nepieciešamo atbalsta instrumentu klāstu visās uzņēmuma un eksporta attīstības stadijās.

Lai panāktu preču un pakalpojuma eksporta pieaugumu par vismaz 5 % gadā, līdztekus uzņēmējdarbības un investīciju vides uzlabošanai ir radīti priekšnosacījumi ES fondu investīcijām inovācijas un komersantu konkurētspējas veicināšanai, kā arī finanšu instrumentu pieejamībai. Tas palīdzēs veidot jaunus uzņēmumus un augt tiem, kuri jau sekmīgi darbojas vietējos un eksporta tirgos. 2016. gadā ir uzsākts atbalsts klasteriem, 15 biznesa inkubatoriem, ieguldījumiem ražošanas telpu un infrastruktūras izveidē, atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei astoņu kompetences centru ietvaros, kā arī jaunu produktu ieviešanai ražošanā, tādējādi sekmējot ieguldījumus inovācijā un komersantu konkurētspējā. Vienlaikus 2016. gadā ir uzsākta atbalsta piešķiršana starta/mikroaizdevumiem, mezanīna aizdevumiem un aizdevumu garantijām. 2017. gadā Latvijas uzņēmumiem būs pieejami akcelerācijas fondi, sēklas, sākuma un izaugsmes kapitāla fondi, kā arī biznesa eņģeļu koinvestīciju instruments.

Ir sniegts atbalsts Latvijas uzņēmumiem, kuri vēlas uzsākt vai paplašināt eksportu ārējos tirgos un iekļauties globālajās vērtību ķēdēs – nodrošināts 21 LIAA pārstāvniecības atbalsts partneru atrašanās eksportētājiem, tai skaitā ar Latvijas diplomātisko pārstāvniecību atbalstu nodrošinātas iespējas komersantu dalībai nacionālajos stendos starptautiskajās izstādēs ārvalstīs un tirdzniecības misijās Latvijas valsts augstāko amatpersonu vizīšu ietvaros u. c. aktivitātes.

Svarīga ir sadarbība ar Latvijai prioritāriem un potenciāliem eksporta tirgiem. 2016. gadā Latvijai uzticēts organizēt svarīgākos Centrāleiropas un Austrumeiropas valstu un Ķīnas sadarbības formāta 16 + 1 pasākumus, kas ļauj popularizēt Latvijas tēlu starptautiskajā vidē, veicināt sadarbību ar Ķīnu transporta un loģistikas, tūrisma, kultūras, izglītības un zinātnes jomā, kā arī paplašināt starpvalstu līgumtiesisko bāzi. Tāpat jāmin, ka š. g. maijā ir noslēgts arī Latvijas un Apvienoto Arābu Emirātu starpvaldību līgums, paplašinot ekonomisko sadarbību un Latvijas uzņēmēju iespējas šajā tirgū.

Vienlaikus notiek darbs pie īstermiņa eksporta kredīta garantiju izsniegšanas nosacījumu izstrādes un jauna likumprojekta par vidēja un ilgtermiņa eksporta kredītu

garantijām, lai nodrošinātu pilna spektra eksporta kredītu garantiju pieejamību un drošības mehānismu Latvijas uzņēmējiem riskantajos ārējos tirgos.

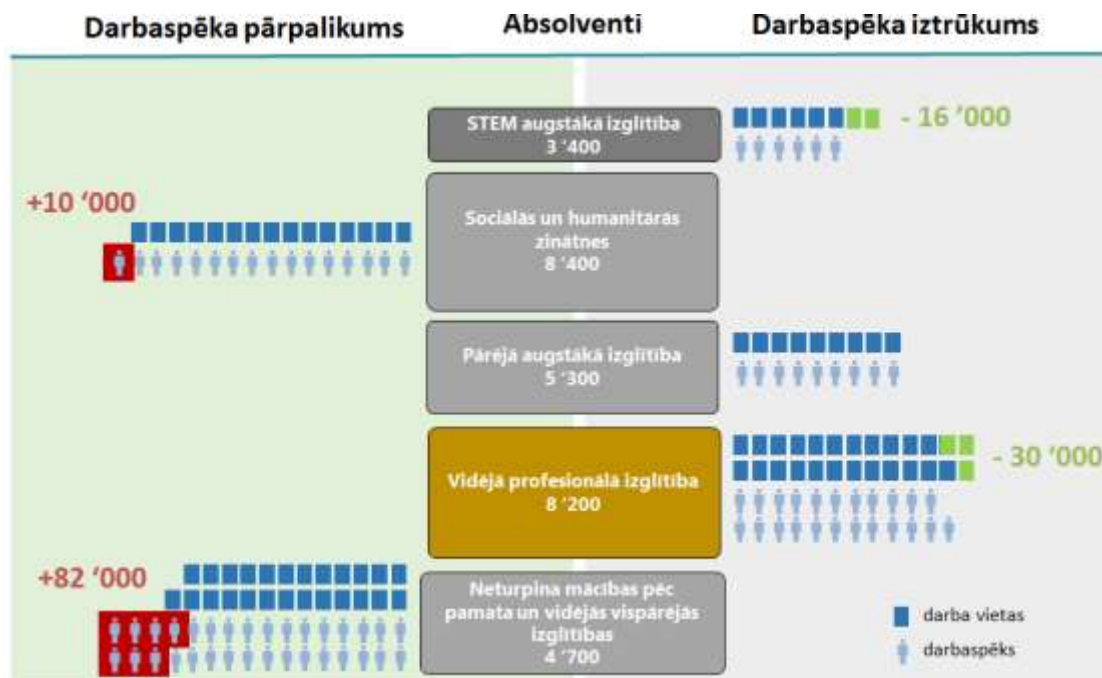
Darba tirgus

Cilvēkkapitāla stiprināšana un attīstība, lai nodrošinātu nākotnes darba tirgum atbilstoša darbaspēka pieejamību, ir viens no nozīmīgākajiem jautājumiem, pie kura strādā valdība. Ņemot vērā tos izaicinājumus, kuri ietekmēs tautsaimniecības izaugsmi turpmākajos gados, ir nepieciešams kāpināt darbaspēka produktivitāti, tuvinot to vidējam ES līmenim.

Latvijas ekonomiskās priekšrocības pēckrīzes periodā galvenokārt balstījās uz zemām darbaspēka izmaksām un zemo tehnoloģiju nozarēm. Taču jāņem vērā, ka turpmākajos gados darbaspēka izmaksu pieaugums ir neizbēgams izaugsmes un atvērtā darba tirgus dēļ. Tas nozīmē, ka Latvija var zaudēt konkurētspēju zemo izmaksu segmentos ātrāk nekā iegūt priekšrocības augstākas pievienotās vērtības produktu ražošanā. Līdz ar to ir nepieciešams veicināt ekonomikas strukturālās izmaiņas, lai sekmētu augstākas pievienotās vērtības preču un pakalpojumu ražošanu, t. sk. rūpniecības lomas palielināšanu, rūpniecības un pakalpojumu modernizāciju un eksporta sarežģītības attīstību. Tas ir būtisks priekšnosacījums Latvijas tautsaimniecības konverģencei ar attīstītajām ES valstīm un iedzīvotāju labklājības pieaugumam, ko var panākt, palielinot Latvijas ekonomikas konkurētspēju, kas balstīta uz inovāciju. Jāatzīmē, ka šāda ekonomikas transformācija prasa ne tikai inovācijas sistēmas stiprināšanu, bet arī būtiskas kvalitatīvas izmaiņas izglītības sistēmā – kā formālā, tā arī pieaugušo tālākizglītībā (mūžizglītības sistēmā), lai radītu nepieciešamos priekšnosacījumus strukturālajām pārmaiņām. Svarīgākie īstenojamie pasākumi izglītības sistēmā ir orientācija uz starptautiski konkurētspējīgu izglītību globālā, mainīgā darba tirgū.

Tautsaimniecības attīstību arvien būtiskāk ietekmē neatbilstība starp darbaspēka pieprasījumu un piedāvājumu – veidojas speciālistu pārpalikums humanitāro un sociālo zinātņu jomā, savukārt izteikti trūkst augstas kvalifikācijas speciālistu dabaszinātņu, IKT un inženierzinātņu jomā, kā arī darbinieku ar profesionālo izglītību. Darba tirgū ievērojams skaits jauniešu nonāk bez profesijas un ir liels mazkvalificētā darbaspēka īpatsvars (skat. 4. attēlu).

Izglītības sistēmas un darba tirgus disproporcijas

Avots: EM

Līdz ar to, reaģējot uz darba tirgus vidēja termiņa izaicinājumiem, izšķiroša ir saskaņota valsts institūciju un NVO sadarbība darba tirgus pārmaiņu paredzēšanā un nepieciešamo pārkārtojumu ieviešanā. Ņemot vērā, ka līdz šim darbojošās sadarbības padomes ir specifiskas un kompleksi neaptver visus jautājumus, kas skar darba tirgu, š. g. jūlijā ir izveidota Nodarbinātības padome, lai ekonomikas, izglītības un zinātnes un labklājības ministru līmenī lemtu par saskaņotu rīcību, izstrādājot un īstenojot efektīvu rīcībpolitiku darba tirgus disproporciju mazināšanai. Līdz šim ir notikušas trīs ministru sanāksmes, risinot jautājumus, kas saistīti ar mazkvalificēta darbaspēka prasmju attīstību un pieaugušo izglītības piedāvājumu. Ir panākta vienošanās, ka, veidojot pieaugušo izglītības piedāvājumu, procedūrās aktīvi tiek iesaistīti EM speciālisti un darba devēji, nodrošinot pēc iespējas precīzāku piedāvājuma saskaņošanu ar darba tirgus vajadzībām un izstrādājot efektīvākās darbaspēka uzlabošanas stratēģijas. Ir akcentēta nepieciešamība veidot ilgtspējīgu, elastīgu un vispusīgu pieaugušo izglītības sistēmu, tostarp ieviešot tādas privātā sektora un izglītības iestāžu motivācijas mehānismus, kas veicinātu privātā sektora ieguldījuma palielināšanu. Uzsākta diskusija par mehānismiem un atbalsta pasākumiem profesionālās izglītības iestāžu (PIKC) motivēšanai iesaistīties pieaugušo izglītībā. Lai mazinātu to jauniešu skaitu, kas nonāk darba tirgū bez prasmēm, pārrunātas iespējamās reformas vidusskolas posma pielāgošanai nākotnes darba tirgus vajadzībām, tostarp arī jautājums par skolu tīkla sakārtošanu. Vēl šajā gadā paredzēts vienoties par iespējamiem risinājumiem, lai nodrošinātu būvniecības nozarei nepieciešamo darbaspēku (t. sk. atbilstoša mācību piedāvājuma veidošana izglītības iestādēs) saistībā ar ES fondu projektu īstenošanu tuvākajos gados.

1.2. Tiesu sistēma

Efektīva un caurskatāma tiesu darbība ir neatņemama tautsaimniecības izaugsmes sastāvdaļa, jo tā ir viens no galvenajiem kritērijiem investīciju lēmumu pieņemšanā, kā arī svarīgs nosacījums valsts konkurētspējas celšanai. Ilgtermiņā Latviju sagaida izaicinājumi, kuru savlaicīga nerisināšana, kā arī iesākto reformu novilcināšana var kavēt tautsaimniecības izaugsmi. Tāpēc Latvijai aktīvi jāveido tāds valsts tēls, kurā centrālo lomu ieņem uzņēmējdarbībai labvēlīga tiesiska vide.

Tādēļ mērķtiecīgs darbs kritisko jautājumu risināšanā ir valdības prioritāšu sarakstā – tiek īstenoti pasākumi, lai nodrošinātu lietu savlaicīgāku izskatīšanu un samazinātu lietu izskatīšanas laiku. Savukārt, lai uzlabotu uzņēmējdarbības vidi un investoru tiesisko aizsardzību, ir uzsāktas maksātspējas procesa reformas.

Tiesu sistēmas caurskatāma un efektīva darbība

Tiesiskās vides stiprināšanā vērojams progress, un ir turpināms darbs pie tiesu darba efektivizēšanas, izlīdzinot tiesvedības termiņus un panākot lielāku uzticamību tiesu sistēmai, kā arī pieņemto lēmumu caurskatāmību.

2016. gadā tika turpināta iesāktā tiesu teritoriju reforma, pakāpeniski apvienojot apgabaltiesu darbības teritorijā esošo rajonu (pilsētu) tiesas. No 2016. gada 1. februāra tika reorganizētas Balvu un Ludzas rajona tiesas, to darbības teritorijas pievienojot Rēzeknes tiesai, bet Preiļu un Krāslavas rajona tiesu darbības teritorijas tika pievienotas Daugavpils tiesai. Rezultātā būtiski ir paaugstinājušies minēto tiesu efektivitātes rādītāji – lietu izskatīšanas termiņi ir samazinājušies attiecībā uz visām lietu kategorijām, mazinātas tiesnešu noslodzes atšķirības, būtiski samazinājies tiesām piekritīgo civillietu un krimināllietu uzkrājums.

Līdz 2018. gada nogalei plānots pilnībā pabeigt tiesu darbības teritoriju reformu, jo iegūtie rezultāti apliecina reformas nozīmību un izvirzīto mērķu sasniegšanu, risinot ar tiesu efektivitātes paaugstināšanu saistītos problēmjautājumus – mazināt nevienmērīgu tiesu noslodzi un atšķirīgu tiesvedības ilgumu viena veida lietās, mazināt pārāk garos tiesvedības termiņus, mazināt riskus, ka mazā tiesnešu skaita dēļ ir apgrūtināta vai neiespējama tiesnešu specializācija, un nodrošināt lietu sadales nejaušības principu.

Pēdējos gados Latvijas tiesu sistēma ir būtiski uzlabojusi savu darbību. Jaunākie statistikas dati par 2016. gada pirmo pusgadu apliecina tendenci samazināties civillietu (tai skaitā komercietu) izskatīšanas termiņiem pirmās instances un apelācijas instances tiesās. Vairāk nekā 50 % civillietu izskatīšana pirmajā instancē tiek pabeigta sešu mēnešu laikā, bet apelācijas instancē vairāk nekā 60 % civillietu izskatīšana tiek pabeigta triju mēnešu laikā.

Latvijas tiesu sistēmu reformas un panāktais progress ir ticis atzinīgi novērtēts arī no EP un EK puses. Tieslietu tablo 2016 (*Justice Scoreboard 2016*) liecina, ka Latvijā samazinās lietu izskatīšanas termiņi. Papildus minētajam Latvija ir saņēmusi

maksimālo punktu skaitu attiecībā uz kritēriju, kurā tiek vērtēta tiesu informācijas un tiesu nolēmumu pieejamība.

Uzlabojot uzņēmējdarbības vidi, turpinās darbs pie reģistru un e-pakalpojumu attīstības (Uzņēmumu reģistra informācijas sniegšanas pakalpojumu attīstība, Patentu valdes informācijas sistēmu attīstība, Tiesu informatīvās sistēmas attīstība u. c.). Ir noteikta vienota kārtība piedziņas nodrošināšanai nepieciešamo datu elektroniskai apmaiņai starp izpildinstitūcijām un kredītiestādēm. Atbilstoši ES standartiem tiek veidota jauna personas datu aizsardzības sistēma un normatīvais regulējums.

Papildus 2016. gadā uzsākti kompleksi pasākumi tiesu sistēmas efektivitātes uzlabošanai un resocializācijas sistēmas pilnveidošanai, izmantojot pieejamās ES fondu investīcijas.

2016. gada 6. jūnijā uzsākta projekta "Justīcija attīstībai" īstenošana, kas paredz apmācīt vairāk nekā 12 tūkstošus tiesu sistēmas darbinieku un tiesu sistēmai piederīgu personu. Projekts ir vērsts uz Latvijas komercdarbības vides uzlabošanu, nodrošinot vērienīgus kvalifikācijas pilnveides pasākumus ne tikai tiesu sistēmā strādājošajiem, bet arī tiesībaizsardzības un izmeklēšanas iestāžu darbiniekiem (projektā ir iesaistīta Augstākā tiesa, Ģenerālprokuratūra, Iekšlietu ministrija, Valsts tiesu ekspertīžu birojs), kā arī mediatoriem, šķīrējtiesnešiem un maksātnespējas procesa administratoriem. Projekta finansējums ir 11 milj. *euro*, tostarp Eiropas Sociālā fonda finansējums – 9,3 milj. *euro*.

2016. gadā tika turpināts darbs pie resocializācijas sistēmas pilnveidošanas, uzsākot divus jaunus resocializācijas sistēmai nozīmīgus projektus – "Bijušo ieslodzīto integrācija sabiedrībā un darba tirgū" un "Resocializācijas sistēmas efektivitātes paaugstināšana". Projektos paredzēts paaugstināt ieslodzījuma vietu un probācijas darbinieku kvalifikāciju un veicināt ieslodzīto iekļaušanu darba tirgū. Turpmāko sešu gadu laikā šajos projektos dažādos pasākumos plānots iesaistīt vismaz 16 000 ieslodzīto un bijušo ieslodzīto. Abiem projektiem plānotais kopējais finansējums ir 8,8 milj. *euro*, tai skaitā 7,5 milj. *euro* – Eiropas Sociālā fonda finansējums.

Efektīvs maksātnespējas process, nodrošinot līdzsvaru starp maksātnespējīgo personu un kreditoru interesēm

Maksātnespējas process ir ļoti svarīgs uzņēmējdarbības un investīciju vides faktors, taču Latvijā tas nestrādā pietiekami efektīvi. Veselīgai uzņēmējdarbības videi ir nepieciešams darboties spējīgs maksātnespējas režīms. Jāspēj pilnvērtīgi piemērot praksē Maksātnespējas likuma regulējumu, lai pārtrauktu turpmāku zaudējumu nodarīšanu uzņēmējiem, valstij un nodokļu maksātājiem. Zaudējumus galvenokārt rada kvalitatīvas maksātnespējas procesa uzraudzības un kontroles sistēmas trūkums, kā arī maksātnespējas procesu ļaunprātīga izmantošana. Ja tiesiskās aizsardzības vai maksātnespējas process tiek izmantots ļaunprātīgi, uzņēmuma vadība un akcionāri var uzskatīt, ka vieglāk ir uzņēmumu likvidēt, nekā vest sarunas ar kreditoriem par

uzņēmuma glābšanu. Šajā ziņā Latvija ļoti atšķiras no daudzām ES dalībvalstīm, kurās maksātnespējas procesa dalībnieki – kreditori, akcionāri, maksātnespējas administratori – labprātāk izvēlas restrukturizēt un glābt uzņēmumus. Pašreizējo situāciju var mainīt, nodrošinot stingru maksātnespējas procesa pārraudzību, kā rezultātā finanšu grūtībās nonākušie uzņēmumi par labāko risinājumu uzskatīs uzņēmuma atvēršanu.

Maksātnespējas likuma nepārtrauktā pilnveidošana joprojām nav devusi vēlamo rezultātu, bet maksātnespējas procesa uzraudzība joprojām nenodrošina investoru nepieciešamo aizsardzību. Tādēļ, lai lauztu iesīkstējušo virzību, maksātnespējas procesa sakārtošana ir izvirzīta par vienu no valdības prioritātēm.

Šogad valdībā tika apstiprināti maksātnespējas politikas vidējā termiņa attīstības virzieni, sniedzot sistēmisku maksātnespējas jomā pastāvošo problēmu izvērtējumu un nosakot prioritātes un sasniedzamos rezultātus. Maksātnespējas procesa reforma paredz valsts uzraudzības pastiprināšanu, efektīvākas kontroles sistēmas ieviešanu, kā arī tiesas lomas palielināšanu, apvienojot visus ar maksātnespēju saistītos jautājumus un palielinot tiesas kontroli pār maksātnespējas procesu. Tiks stiprinātas kreditoru tiesības maksātnespējas procesā, dodot tiem iespējas lemt par atbilstošāko maksātnespējas administratoru, maksātnespējas procesa finansēšanu un citām procesa ietvaros veicamajām darbībām, kā arī iespējamo parādnieka maksātnespējas atjaunošanu. Nepieciešamais normatīvais regulējums tiks izstrādāts 2017. gadā, lai 2018. gada sākumā tas varētu stāties spēkā.

Papildus iepriekš minētajam jānorāda, ka šogad valdība pieņēma jaunu regulējumu attiecībā uz maksātnespējas procesa administratoru darbības pārskatiem un to aizpildīšanas kārtību, kas paredz, ka turpmāk maksātnespējas administratori pārskatus Maksātnespējas administrācijai iesniedz elektroniski. Jaunie tehniskie risinājumi nodrošinās pārskatu iesniegšanas automātisku kontroli un vienlaikus ļaus iegūt maksātnespējas jomas efektivitāti raksturojošus statistikas datus (procesa izmaksas, kreditoru prasījumu atgūstamība u. tml.), kas nepieciešami valsts politikas plānošanai, kā arī ļaus novērtēt administratora darbības efektivitāti viņa administrētajos maksātnespējas procesos kopumā.

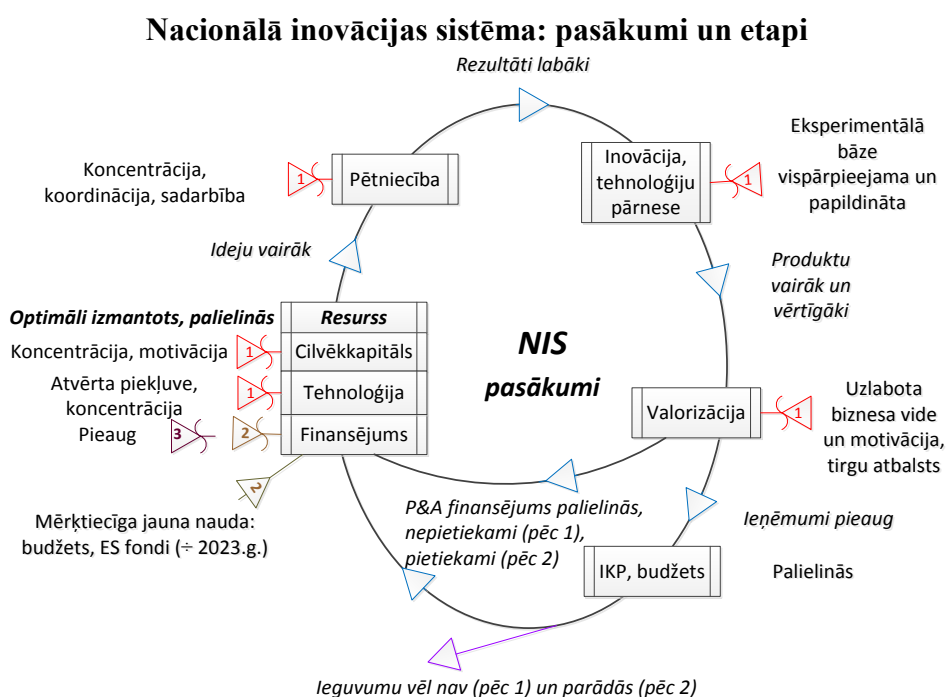
1.3. Inovācija

Valsts ekonomikas augšupejai un konkurētspējas palielināšanai valdība atbilstoši NAP2020 mērķiem un prioritātēm paredz darbaspēka produktivitātes paaugstināšanu, radot inovatīvus produktus (preces un pakalpojumus) un pilnveidojot procesus, nodrošinot produktu lielāku pievienoto vērtību. Minētais attiecas kā uz tradicionālajām nozarēm (kokrūpniecība, pārtikas rūpniecība, metālapstrāde u. c.), kas joprojām veido lielāko daļu no valsts IKP, tā arī uz augsto un vidējo tehnoloģiju nozarēm.

Pašreiz ir izstrādāta un LPISP atbalstīta NIS pilnveidošanas programma, MK noteiktā 3. prioritārā rīcības virziena² tautsaimniecības attīstībai īstenošanai. NIS pilnveides būtība ir optimizēt normatīvo un uzņēmējdarbības vidi, motivēt pētniecību un biznesu inovatīvām darbībām, panākt resursu efektīvu izmantošanu, kā arī stiprināt visu iesaistīto pušu aktīvu sadarbību visos procesa posmos.

Programmas pasākumi (skat. 5. attēlu) ir vērsti uz atbalstu inovatīvo procesu pilnvērtīgai un efektīvai norisei, balstoties uz augstākās izglītības, pētniecības un attīstības, kā arī inovatīvās uzņēmējdarbības sinhronizētas veiktspējas palielināšanu konkrētu projektu izpildē. NIS pilnveidošanas programma paredz optimizēt normatīvo un nodokļu vidi izglītībai, pētnieciskai darbībai, inovācijai un rezultātu valorizācijai, motivēt pētniekus un uzņēmējus, koordinēt visu iesaistīto institūciju darbību, koncentrēt finansiālos, fiziskos un cilvēkresursus, uzlabot finansēšanas modeli un resursu pārvaldību, kopumā nodrošinot sinerģiju un ieguvumus, kas ir lielāki par izmantotajiem resursiem.

5. attēls

Avots: MK noteiktā 3. prioritārā rīcības virziena tautsaimniecības attīstībai īstenošanas programma

NIS pilnveidošanas programmas aktivitātes ir orientētas uz projektiem tematiskajos segmentos, pamatā balstoties uz Viedās specializācijas stratēģijas (RIS3) definētajām prioritārajām zināšanu jomām un sinhronizējot ar valsts nozīmes pētniecības centru, klasteru un kompetences centru izveides principiem. EM sadarbībā ar citām ministrijām, zinātniskajām institūcijām un nozaru asociācijām līdz 2016. gada nogalei

² Inovācija kā ekonomikas transformācijai nepieciešams priekšnoteikums, privātā sektora motivācija ieguldījumiem pētniecībā un attīstībā 47 % apjomā no kopējiem ieguldījumiem 2018. gadā

LPISP jāiesniedz informatīvais ziņojums par konkrētām darbībām un pasākumiem NIS pilnveidošanai.

NIS pilnveidošanas programmas ietvaros izveidotas Tematisko nozaru segmentu padomes (TNS padomes), kuru mērķis ir apvienot konkrētu nozaru segmentu ekspertus (uzņēmējus, pētniecības sektoru), lai veicinātu to savstarpējo dialogu nozares attīstības vajadzību identificēšanai, t. sk. P&A&I³ jomā. TNS padomes palīdzēs politikas veidotājiem apvienot nozari un izstrādāt atbilstošus risinājumus nozaru attīstībai, kā arī sniegs redzējumu un priekšlikumus risinājumiem pievienotās vērtības palielināšanai nozarē, t. sk. sniegs rekomendācijas saistībā ar zinātnes, pētniecības, tehnoloģiju attīstības un inovācijas projektiem.

Lai nodrošinātu nepieciešamos priekšnosacījumus un labvēlīgu vidi jaunu uzņēmumu radīšanai un to turpmākai izaugsmei, kā arī finansējuma pieejamību visos uzņēmuma attīstības posmos, valdība ir konceptuāli vienojusies par turpmāk nepieciešamajiem atbalsta stimuliem. Valdība ir apstiprinājusi EM izstrādāto Jaunuzņēmumu darbības atbalsta likumprojektu, kura mērķis ir veicināt strauji augošu tehnoloģiju uzņēmumu (jaunuzņēmumu) veidošanos Latvijā, tādējādi sekmējot inovatīvas komercdarbības attīstību un pētniecību privātajā sektorā, kā arī pētniecības komercializāciju. Paredzēts, ka jaunuzņēmumiem būs pieejamas vairākas atbalsta programmas un pēc sākotnējām aplēsēm tās varētu izmantot vidēji 20 jaunuzņēmumi, kas būs piesaistījuši aptuveni 160 augsti kvalificētus darbiniekus. Plānots, ka, likumam stājoties spēkā, atbalsts jaunuzņēmumiem būs pieejams jau no 2017. gada 1. janvāra.

Resursu un esošo tehnoloģiju efektīvai izmantošanai pētniecībā un tehnoloģiju pārnesē ir uzsākta nacionālas atvērtais piekļuves (*open-access*) sistēmas izveide. Notiek darbs pie priekšlikumu izstrādes *open-access* darbības nodrošināšanai, tostarp par vispārējās izmantošanas iespēju, iekļaujot informāciju par visām zinātnisko iestāžu, augstskolu un PIKC rīcībā esošajām iekārtām, kā arī par pētnieku piedāvājumu un uzņēmumu pieprasījumu sadarbībai kopīgu projektu izstrādē.

1.4. Finanšu sektora attīstība

2015. gadā pieauga jaunās kreditēšanas apmērs – kredītiestādes finansēja gan mājokļa iegādi rezidentu māsaimniecībām, gan rezidentu nefinanšu uzņēmumiem. Labvēlīga ietekme uz hipotekārās kreditēšanas tirgu māsaimniecību segmentā bijusi valsts atbalsta programmai ģimenēm ar bērniem, kuras ietvaros 2015. gada laikā bankas izsniedza mājokļu kredītus 68 milj. *euro* apmērā. Jauno kredītu apmērs rezidentu nefinanšu uzņēmumiem sasniedza 1,3 mljrd. *euro*, kur pieaugumu nodrošināja tirdzniecības, transporta, lauksaimniecības, būvniecības, nekustamā īpašuma, kā arī pakalpojumu nozare. Pieauguma tendences rezidentu nefinanšu uzņēmumu

³ pētniecības & attīstības & inovācijas joma

kredītportfelī saglabājas arī 2016. gada II ceturksnī, kad rezidentu uzņēmumu portfelis palielinājās par 3,3 %, ko galvenokārt ietekmēja operācijas ar nekustamo īpašumu, kamēr mājsaimniecību kredītportfelis turpināja lēnām samazināties.

Lai sekmētu finanšu pakalpojumu pieejamību rezidentu mājsaimniecībām un uzņēmumiem, tādējādi atbalstot Latvijas IKP izaugsmi, valdība ir apņēmusies sekmēt banku kredītportfeļa pieaugumu par 10 % triju gadu laikā. Tāpat ir mērķis ieviest inovatīvus finanšu pakalpojumus un pozicionēt Latviju kā bāzi starptautisko finanšu pakalpojumu sniegšanai. Minēto mērķu sasniegšanai ir uzsākts darbs pie finanšu sektora attīstības pasākumu izstrādes. Vienlaikus ir panākts būtisks progress ārvalstu finanšu palīdzības izmantošanā, kas veicinās kapitāla ieplūdi tautsaimniecībā. Eiropas Padomes Attīstības banka ir piešķirusi ALTUM 50 milj. *euro* aizdevumu daudzdzīvokļu māju energoefektivitātes projektu finansēšanai. EIF Junkera plāna ietvaros ir piešķīris 30 milj. *euro* *InnovFIN* programmas pretgarantijas ALTUM garantiju programmu īstenošanai. ALTUM plāno noslēgt garantiju līgumu ar EIF un uzsākt pretgarantiju izmantošanu inovatīvu projektu finansēšanai. Veicinot alternatīva finansējuma pieejamību kredītiestādēm, ALTUM noslēdza līgumu ar biedrību "Latvijas Biznesa Enģeļu Tīkls" (LatBAN) par pieredzes bagātu uzņēmēju/privāto investoru (biznesa enģeļu) finansēto projektu līdzfinansēšanu ALTUM aizdevuma formā.

1.5. Transporta nozares projekti un reformas nozares ilgtspējai

Sakārtota transporta nozares infrastruktūra ir būtisks priekšnosacījums katras valsts konkurētspējai. Tā nodrošina pasažieru mobilitāti iekšējā un starptautiskajā telpā, veido starptautiskās tirdzniecības un preču piegādes loģistikas ķēdes.

Nozīmīgs transporta nozares izaicinājums ir nodrošināt pilnvērtīgu valsts autoceļu tīkla uzturēšanu un sakārtošanu. Ņemot vērā nepietiekamos līdzšinējos ieguldījumus, valsts autoceļu stāvoklis kopumā vērtējams kā slikts, jo 46 % no visiem ceļiem ir sliktā vai ļoti sliktā stāvoklī, turklāt ceļu rekonstrukcijas un sakārtošanas pašreizējie apjomi tikai valsts galvenajos autoceļos ir tuvu plānotajam, bet reģionālajos un vietējos atpaliek no Valsts autoceļu sakārtošanas programmā noteiktajiem mērķiem. Tādēļ šobrīd notiek darbs pie tāda autoceļu finansēšanas modeļa izveides, kas spētu nodrošināt autoceļu uzturēšanu un sakārtošanu vismaz tādā līmenī, lai autoceļu stāvoklis nākamajos gados nepasliktinātos, bet vidējā termiņā tiktu rastas iespējas to uzlabot.

Šogad ir panākts būtisks progress *Rail Baltica* projekta īstenošanā – ir noteikts *Rail Baltica* trases novietojums Latvijas teritorijā, tika parakstīts līgums starp trijām Baltijas valstu par transportu atbildīgajām ministrijām un kopuzņēmumu "RB Rail", paredzot kārtību, kādā tiek organizēta *Rail Baltica* pirmās kārtas finansējuma un pārskatu plūsma. Papildus minētajam tika parakstīta daudzpusēja vienošanās starp triju Baltijas valstu atbildīgajām ministrijām, iestādēm un uzņēmumiem par projekta

finansēšanas un īstenošanas modeli, kas ir priekšnoteikums, lai projekts varētu saņemt otro Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta (*Connecting Europe Facility* jeb CEF) līdzfinansējuma daļu. Turpmākie projekta īstenošanas soļi ietvers starptautisko iepirkumu organizēšanu Baltijas valstu kopuzņēmuma "RB Rail" uzraudzībā, dzelzceļa līnijas uz starptautisko lidostu "Rīga" tehnisko projektēšanu un *Rail Baltica* stacijas starptautiskajā lidostā "Rīga" projektēšanu un izbūvi, kā arī Rīgas centrālās stacijas, uzbēruma un tilta pāri Daugavai projektēšanu un būvniecību un līnijas projektēšanu Latvijas centrālajai daļai.

Ir uzsākts darbs pie pasākumiem dzelzceļa infrastruktūras attīstībai, ņemot vērā starptautiskās tirdzniecības un kravu plūsmu izmaiņu tendences. Viens no būtiskiem izšķiršanās jautājumiem dzelzceļa infrastruktūras attīstības kontekstā būs dzelzceļa elektrifikācijas projekts, kas prasīs lielus ieguldījumus. Vienlaikus tas varētu nākotnē sniegt ievērojamas konkurētspējas priekšrocības dzelzceļa kravu piesaistē, bet tas ir skatāms kontekstā ar pasažieru pārvadājumu plūsmām. Dzelzceļa infrastruktūras attīstības plāna apstiprināšana vismaz piecu gadu periodam būs priekšnosacījums, lai atbilstoši tam sagatavotu daudzgadu līguma projektu par dzelzceļa infrastruktūras uzturēšanu un attīstību, ko noslēgs valsts un dzelzceļa infrastruktūras pārvaldītājs VAS "Latvijas dzelzceļš".

Pašreizējos ģeopolitiskajos apstākļos būtiska ir tranzīta kravu diversifikācija sadarbībā ar tranzīta kravu apstrādes uzņēmumiem Latvijas ostās, veidojot vienotu tranzīta koridora piedāvājumu. Lai to sasniegtu, veikta reorganizācija VAS "Latvijas dzelzceļš" koncerna ietvaros, kā rezultātā SIA "LDz Loģistika" kalpo kā loģistikas kompānija, kas no valsts puses veido integrētus piedāvājumus atbilstoši klientu vajadzībām, ietverot pilnu loģistikas procesu. Jau šobrīd panākta vienošanās ar vairākām loģistikas kompānijām Ķīnā, Krievijā, Kazahstānā, Baltkrievijā un Vācijā par sadarbību un noorganizēts *pilotvilciens* no Ķīnas pilsētas Jivu (*Yiwu*) uz Rīgu. Tādējādi tiek noteikts virziens veicināt stratēģisko publisko aktīvu iesaisti un integrāciju, piedāvājot komersantiem multimodālus transporta risinājumus. Tāpat būtiska ir esošo tranzītkravu, īpaši dzelzceļa kravu, apjomu saglabāšana, kas 2016. gada deviņos mēnešos samazinājušies par piektdaļu, salīdzinot ar 2015. gada attiecīgo periodu. Vienlaikus jāatzīmē, ka 2016. gada septembrī kravu plūsma ir stabilizējusies.

Latvijā sekmīgi attīstās aviācijas nozare, kas ir būtisks priekšnosacījums starptautisko biznesa sakaru un tūrisma attīstībai. Ir nodrošināta visu gaisa transporta sistēmas elementu – optimālas pārvaldības sistēmas, gaisa pārvadātāja AS "Air Baltic Corporation" un infrastruktūras uzņēmumu lidostas "Rīga" un VAS "Latvijas gaisa satiksme" saskaņota attīstība. Ir nostabilizējies AS "Air Baltic Corporation" finanšu situācija, ir piesaistīts finanšu investors un palielināts kompānijas pamatkapitāls. Pieaug tās apkalpoto maršrutu un pasažieru skaits. Kompānija jau trešo gadu strādā ar peļņu. Ir arī uzsākts darbs pie stratēģiskā investora piesaistes, izmantojot starptautiska konsultanta pakalpojumus, vienlaikus saglabājot lidostu "Rīga" kā galveno *airBaltic* bāzi, kā arī paredzot, ka galamērķu un pasažieru skaitam jāsaglabājas 2016. gada

līmenī. Vienlaikus arī pastāv nosacījums, ka Latvijas valsts saglabā ietekmi uzņēmumam būtiskāko stratēģisko lēmumu pieņemšanā. Lidosta "Rīga" šā gada deviņos mēnešos ir apkalpojusi par 4,7 % vairāk pasažieru nekā 2015. gada attiecīgajā periodā. Nozīmīgs solis reģionālo lidostu attīstībā ir Liepājas lidostas sertifikācija regulāru lidojumu nodrošināšanai, kas tika pabeigta 2016. gada 19. septembrī. Aeronavigācijas jomā Eiropas Kopējo debesu projekta ietvaros kopīgi ar Ziemeļvalstu funkcionālā gaisa telpas bloka (NEFAB) valstīm 2015. gada beigās ir ieviesta NEFAB valstu brīvo maršrutu gaisa telpa, tādējādi panākot aeronavigācijas izmaksu optimizāciju.

1.6. Enerģētikas politika

Valdības īstenotā enerģētikas politika ir vērsta uz tautsaimniecības konkurētspējas stiprināšanu, tai skaitā mazinot elektroenerģijas obligātā iepirkuma komponentes (OIK) negatīvo ietekmi uz Latvijas uzņēmumu konkurētspēju un iedzīvotāju dzīves līmeni. Valdības pieņemtie lēmumi nodrošina OIK saglabāšanu esošajā līmenī – 26,79 *euro*/MWh. Bez valsts iejaukšanās 2017. gadā OIK sasniegtu 36,93 *euro*/MWh, uzrādot konstantu pieauguma tendenci arī turpmākajos gados. Šogad valdība pieņēma lēmumu par nepieciešamām izmaiņām pašreizējā valsts atbalsta regulējumā, kas ļaus novērst pārkompensāciju elektroenerģijas ražošanai no atjaunojamiem energoresursiem un augstas efektivitātes koģenerācijā, kā arī ierobežos turpmākus elektroenerģijas cenu pieauguma riskus. Tāpat valdībā ir atbalstīts jauns OIK finansēšanas modelis, ar 2018. gada 1. janvāri paredzot OIK maksājumu diferencēšanu pēc elektroenerģijas patēriņa un pieprasītās pieslēguma jaudas. Patērētājiem, kas efektīvi izmanto elektroenerģijas pieslēguma jaudas, OIK maksājumi samazināsies. Šī modeļa ieviešana nodrošinās konkurētspējīgu elektroenerģijas cenu energointensīviem uzņēmumiem, elektroenerģijas rēķinu samazināšanos vairumam mājsaimniecību, kā arī uzlabos elektroenerģijas pieslēgumu efektivitāti un kopējās elektroenerģijas apgādes sistēmas sakārtošanu. Uzsāktas diskusijas ar valdības sociālajiem un sadarbības partneriem par jauna, ilgtspējīga atjaunojamo energoresursu atbalsta mehānisma nepieciešamību, kura izstrāde ir plānota 2017. gadā.

Notiek aktīvs darbs pie dabasgāzes tirgus atvēršanas un normatīvā regulējuma izstrādes dabasgāzes tirgus darbībai brīvā tirgus apstākļos. Dabasgāzes tirgus Latvijā tiks atvērts no 2017. gada 3. aprīļa, palielinot piegāžu drošību, stiprinot valsts enerģētisko neatkarību un ES vienoto dabasgāzes tirgu, kā arī veicinot Latvijas gāzes tirgus konkurētspēju un radot likvīda gāzes tirgus apstākļus. Lai noteiktu labākos valsts līdzdalības risinājumus energoapgādes drošuma paaugstināšanai dabasgāzes jomā, šobrīd tiek veikta esošās energoapgādes sistēmas analīze, vērtētas reģionālā gāzes tirgus attīstības tendences un valstij stratēģiski svarīgas dabasgāzes infrastruktūras īpašumtiesību aspekti. 2016. gada nogalē valdībā paredzēts lemt par

turpmākajiem risinājumiem attiecībā uz vienotā dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas operatora akciju iegādi.

Lai mazinātu Baltijas reģiona atkarību no viena dominējošā gāzes piegādātāja un dažādotu gāzes un elektroenerģijas piegādes ceļus un avotus, tādējādi nodrošinot gāzes un elektroenerģijas piegādes drošību un stiprinot gāzes un elektroenerģijas tirgus likviditāti, tiek sekmēta enerģētikas infrastruktūras ES kopīgu interešu projektu – Kurzemes loka 3. kārtas, Igaunijas–Latvijas 3. starpsavienojuma, Baltijas koridora, Lietuvas–Polijas gāzes starpsavienojuma, Inčukalna pazemes gāzes krātuves modernizācijas, Latvijas–Lietuvas gāzes starpsavienojuma pilnveidošanas un Somijas–Igaunijas gāzes starpsavienojuma *Balticconnector* – turpmāka attīstība reģionā un nodrošināta to ieviešanas uzraudzība Latvijā.

Veicinot racionālu energoresursu izmantošanu un pārvaldību, pēc Energoefektivitātes likuma stāšanās spēkā 2016. gada martā valdība ir pieņēmusi normatīvo regulējumu energoefektivitātes jomā, t. sk. attiecībā uz uzņēmumu energoauditiem, brīvprātīgo vienošanos energoefektivitātes uzlabošanai u. c. Vienlaikus turpinās darbs pie energoefektivitātes pienākumu shēmas izveidošanas, lai nodrošinātu ES Energoefektivitātes Direktīvas prasību pārņemšanu un virzību uz valsts energoefektivitātes mērķu sasniegšanu 2020. gadā.

Lai paaugstinātu energoefektivitāti publiskajā un privātajā sektorā, ir apstiprinātas vairākas EM izstrādātās ES fondu atbalsta programmas, kas vienlaikus stimulēs arī būvniecības nozares attīstību. Atbalstam energoefektivitātes paaugstināšanai laikposmā no 2016. gada līdz 2023. gadam dažādos ēku sektoros būs pieejams publiskais finansējums vairāk nekā 300 milj. *euro* apmērā: daudzdzīvokļu dzīvojamu ēku renovācijai – 166 milj. *euro*, valsts ēkām – 97,8 milj. *euro*, pašvaldību ēkām – 46,9 milj. *euro* un apstrādes rūpniecības komersantiem – 32,6 milj. *euro* (energoefektivitātes paaugstināšanai ražošanas ēkās).

1.7. Klimata pārmaiņu ekonomikas iniciatīvas

Latvijai starptautiski noteiktie klimata politikas mērķi paver iespējas straujāk transformēt ražošanu uz labāku tehnoloģiju izmantošanu un sniedz potenciālu zinātnisko institūciju un uzņēmēju partnerībām radīt produktus ar augstāku pievienoto vērtību. Tikai integrēta nozaru sadarbība un zināšanu kāpināšana jauno tehnoloģiju izmantošanā nodrošinās sekmīgu pamatu klimata pārmaiņu mazināšanā, kā arī pielāgošanās uzlabošanā klimata pārmaiņām.

Lai Latvija varētu nodrošināt savu saistību izpildi attiecībā uz kopējo ES dalībvalstu SEG emisiju apjoma samazināšanu vismaz par 40 % salīdzinājumā ar 1990. gadu, EK ir izstrādājusi saistību pārdales regulas projektu, kas nosaka katrai dalībvalstij līdz 2030. gadam sasniedzamu mērķi SEG emisiju samazināšanā. Latvijai provizoriski ir noteikts emisiju samazinājums 6 % apmērā ne-ETS sektorā no ne-ETS darbību SEG

emisiju apjoma 2005. gadā. Ne-ETS darbību SEG emisiju avoti ir transports, lauksaimniecība, mazās jaudas enerģētikas iekārtas un atkritumu apsaimniekošana.

Katrā ETS neaptvertajā nozarē jau šodien ir spēkā esoša politika, kas tieši vai pastarpināti paredz SEG emisiju samazināšanu. Tāpat noteikts progress ir panākts starp nozaru ministrijām politikas izstrādē, kas identificēs to pasākumu kopu, kuri būs izmaksu efektīvi un sniegs ieguldījumu emisiju samazināšanā.

Lai nodrošinātu Latvijas pāreju uz oglekļa mazietilpīgu un pret klimata pārmaiņām noturīgu attīstību, VARAM sadarbībā ar citām nozaru ministrijām izstrādā Latvijas oglekļa mazietilpīgas attīstības stratēģiju laikposmam līdz 2050. gadam un Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām stratēģiju, kā arī norit darbs pie jaunākajām SEG prognozēm, uz kuru pamata tiks noteikti nepieciešamie SEG emisiju samazināšanas pasākumi SEG mērķu sasniegšanai pēc 2020. gada. Izmaksu efektīvi pasākumi tiks iekļauti Latvijas Enerģētikas un klimata plānā 2021.–2030. gadam.

1.8. Vietējo resursu efektīva izmantošana un teritoriālā attīstība

Latvija ir atpazīstama kā zaļa valsts tās dabas resursu dēļ, taču mūsu atpazīstamība ir jāstiprina arī prasmē ražot un piedāvāt inovatīvus produktus globālajam patērētājam. Dabas aizsardzībai un produktīvai ražošanai ir jārod leģitīms kompromiss, lai resursi, kas izmantojami ražošanā, sniegtu ieguldījumu gan iedzīvotāju labklājības nodrošināšanā, gan neapdraudētu dabas resursu pieejamību un kvalitāti nākamajām paaudzēm.

Lai veicinātu ražošanas pāreju vismaz uz vidēji augsto tehnoloģiju sektoru un attīstītu lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības nozares konkurētspējīgāku produktu ražošanu, ZM sadarbībā ar Latvijas Lauksaimniecības universitāti ir uzsākusi bioekonomikas stratēģijas izstrādi, kuras mērķis ir konsolidēt dažādu starpnozaru politiku ietvarus uzņēmējdarbības attīstībai. Savukārt VARAM ir uzsākusi darbu pie zemes politikas izstrādes, lai identificētu šķēršļus, kas kavē dabas resursu efektīvu iesaisti ražošanā, un plāno pārresorisku nozaru rīcību un pasākumus konstatēto problēmu risināšanai.

Lai novērstu šķēršļus, kas kavē zemes dzīļu resursu izpēti un apgūšanu, kā arī nerada investīcijām draudzīgu vidi attiecīgajās jomās, valdība turpmāko divu gadu laikā, komunicējot ar uzņēmējiem un sabiedrību, ir apņēmusies izstrādāt zemes dzīļu resursu ilgtspējīgas izmantošanas nosacījumus, kas būs par pamatu jaunas tautsaimniecības industrijas izveidei un attīstībai Latvijā.

Teritoriālā attīstība

Laikposmā no 2009. gada līdz 2015. gadam Latvijā uzņēmumu skaits ir palielinājies par 22 %, kas ir pozitīva tendence tautsaimniecības attīstībai, t. sk. uzņēmējdarbības aktivitātei reģionos. Uzņēmēju iespējas un vēlme veikt ilgtspējīgus ieguldījumus ir

katras pašvaldības mērķis, tā vairojot attiecīgās teritorijas konkurētspēju, nodarbinātību un izaugsmi.

Lai uzlabotu uzņēmējdarbības vidi reģionos un radītu jaunas darba vietas privātajā sektorā, 2014.–2020. gada ES fondu plānošanas periodā pašvaldībām ir iespēja iesniegt projektus Eiropas Reģionālās attīstības fonda (turpmāk – ERAF) finansējumam 64 milj. *euro* apmērā, ieguldot to mazo un vidējo uzņēmumu atbalstam paredzētās publiskās infrastruktūras un inženierkomunikāciju attīstībā reģionos, t. i., uzņēmējdarbībai nepieciešamo teritoriju, ēku un to infrastruktūras, pievedceļu, inženierkomunikāciju atzaru ierīkošanai un to jaudas palielināšanai.

Ieguldījumu rezultātā reģionos plānots radīt vismaz 1053 jaunas darba vietas privātajā sektorā, sniedzot atbalstu vismaz 202 komersantiem un veicinot šo komersantu nefinanšu investīcijas vismaz 64 milj. *euro* apmērā.

Valdībā apstiprināts arī VARAM sagatavotais normatīvais regulējums par pilsētvides revitalizācijas aktivitātēm, kas pašvaldībām atbilstoši to attīstības programmās noteiktajām prioritātēm ļaus īstenot infrastruktūras investīciju projektus un labiekārtošanas darbus bijušajās rūpnieciskajās teritorijās. Tādējādi pilsētvides revitalizācijas projekti sniegs ieguldījumu gan jaunu darba vietu izveidē, gan degradēto teritoriju atjaunošanā. Kopējais finansējums līdz 2022. gadam plānots ne mazāks kā 311 milj. *euro*. Šo atbalsta pasākumu ietvaros radītās darba vietas veicinās nodarbinātības stabilitāti un sekmēs bezdarba samazināšanu reģionos.

Lai pilnveidotu plānošanas reģionu funkcionālo darbību, ES fondu plānošanas periodā 2014.–2020. gadam saskaņā ar darbības programmu "Izaugsme un nodarbinātība" paredzēts stiprināt plānošanas reģionu lomu deinstitucionalizācijas pasākumu veikšanā, kā arī darba devējiem paredzētu atbalsta pasākumu veikšanā, kas saistīti ar darbinieku izglītošanu. Plānošanas reģionu galvenās funkcijas ietvers attīstības plānošanu un uzraudzību, reģionāla mēroga projektu izstrādi un īstenošanu, sabiedriskā transporta organizēšanu, uzņēmējdarbību veicinošo pasākumu īstenošanu un pakalpojumu teritoriālā izvietojuma koordināciju. Šāds funkciju kopums rada priekšnoteikumus plānošanas reģionu aktīvai un nozīmīgai lomai reģionālās attīstības veicināšanā.

Vienlaikus aktuāls ir teritoriālās attīstības reformu jautājums, kas pārdomāti īstenojams, lai kāpinātu reģionu kopējo konkurētspēju. Valsts attīstība nav iespējama bez vienotas un koordinētas reģionu attīstības, tādēļ tieši tautsaimniecības izaugsme ir prerogatīva reģionu sadarbībai teritoriju plānošanā un noteikšanā. Lai racionāli izmantotu valsts un pašvaldību budžeta līdzekļus un mērķtiecīgi veiktu ES fondu investīcijas reģionos, VARAM apzina tās pašvaldību sadarbības teritorijas, kurās ir novērtēts konkurētspējīgas uzņēmējdarbības potenciāls, kā arī apzina priekšnosacījumus to izveidei.

1.9. Valsts e-pakalpojumu un IT sektora attīstība

Ilgspējīgas arhitektūras izveide operatīvai datu apmaiņai, produktu komercializācijai, pakalpojumu un informācijas saņemšanai ir liels solis pretim efektīvākai, ātrākai komunikācijai un pilnvērtīgākai informācijas apmaiņai gan starp valsts pārvaldes iestādēm, gan starp publiskajām un privātajām personām.

Konstanti pieaug to unikālo lietotāju skaits, kas izmanto portāla latvija.lv sniegto e-pakalpojumu klāstu. Kopš portāla darbības uzsākšanas līdz 2016. gada 30. septembrim unikālo lietotāju skaits sasniedzis 672 000. Portāla mērķis ir nodrošināt sabiedrībai vienotu informācijas saņemšanas platformu par noteiktiem valsts pārvaldes pakalpojumiem – portālā ir pieejami 124 e-pakalpojumi, kurus nodrošina portāls latvija.lv, un papildus 360 e-pakalpojumi, kurus nodrošina valsts vai pašvaldību iestādes. Portāla lietotāju skaita pieaugums apliecina, ka šāda "vienas pieturas aģentūra" elektroniskajā vidē ir optimāls rīks sabiedrībai publisko pakalpojumu saņemšanā. Ieviešot oficiālo elektronisko adresi, latvija.lv kalpos arī drošai, ērtai un garantētai saziņai starp iestādēm, iedzīvotājiem un uzņēmumiem.

VARAM, izmantojot ES fondu investīcijas, šogad ir uzsācis projekta "Publiskās pārvaldes informācijas un komunikāciju tehnoloģiju arhitektūras pārvaldības sistēmas" īstenošanu publiskās pārvaldes informācijas un komunikāciju tehnoloģiju arhitektūras pārvaldības jomā, lai nodrošinātu datu publicēšanas un datu izplatīšanas koplietošanas platformas attīstīšanu, kā rezultātā tiks uzlabota datu pieejamība publiskās pārvaldes institūcijām un nodrošināta to atkalizmantojamība privātu uzņēmumu pakalpojumos. Vienlaikus centralizēta publicēto datu pieejamība vienuviet sekmēs sabiedrības visaptverošu informētību un, ja nepieciešams, arī to atkalizmantošanu.

Lai uzlabotu digitālās pārvaldes pakalpojumu pieejamību un kvalitāti, VARAM ir izstrādājusi valsts iestāžu digitālās pārvaldes attīstības monitoringa sistēmu – Latvijas valsts iestāžu e-indeks. Valsts iestāžu e-indeks ir rīks, kas analizē un sniedz pārskatu par to, cik lielā mērā un cik atbilstoši iestādes izmanto IKT tehnoloģijas, lai iespējami efektīvāk organizētu savu iekšējo darbu, sadarbotos ar citām iestādēm un sniegtu pakalpojumus iedzīvotājiem un uzņēmējiem. Pozitīvi vērtējams, ka vairāk nekā puse valsts sniegto pakalpojumu jau šodien ir pieejami elektroniski.

Savukārt valsts pārvaldes pakalpojumu pieejamības uzlabošanai norit darbs pie vienotas klientu klātienē apkalpošanas risinājuma attīstīšanas, kas ietver "vienas pieturas aģentūras" principa īstenošanu klātienē. 2015. gadā 59 pašvaldībās ir izveidots vienotais valsts un pašvaldību klientu apkalpošanas centru tīkls. Pieprasītākos valsts pakalpojumus iedzīvotāji var pieteikt šajās pašvaldībās klātienē, saņemot arī atbalstu e-pakalpojumu lietošanā. Vienoto valsts un pašvaldību klientu apkalpošanas centru izveide plānota līdz 2020. gadam.

VARAM nodrošina atbildīgu IKT procesu koordināciju un pārvaldību, kā arī ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas perioda līdzekļu (151 milj. *euro*) pieejamību

publiskās pārvaldes IKT projektu īstenošanai. Lai uzlabotu projektu ieviešanas gaitu, VARAM plāno izstrādāt vadlīnijas un metodiskos materiālus, kas palīdzēs projektu īstenošanai realizēt plānotos koplietošanas risinājumus.

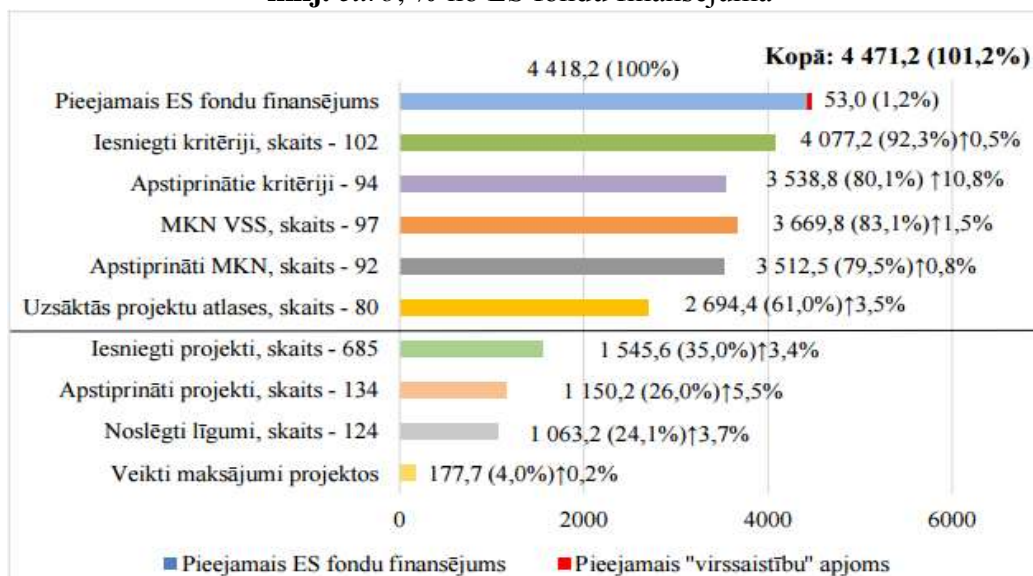
MK kā visā valsts pārvaldē horizontāli auditējami prioritāti šim gadam ir noteicis IKT projektu vadības iekšējā audita veikšanu, savukārt nākamajam gadam – valsts pārvaldes pakalpojumu iekšējā audita veikšanu, kuru ietvaros tiks novērtēta arī e-pakalpojumu attīstība un veicināta e-pakalpojumu izmantošana.

1.10. ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas perioda progress

Par Latvijas salīdzinoši labajām sekmēm investīciju jomā liecina ES dalībvalstu dati – Latvija ieņem 5. vietu (dati uz 2016. gada 12. oktobri) saņemtajos EK starpposma maksājumos par jau veiktajām investīcijām un pārbaudītajiem izdevumu dokumentiem projektu ietvaros, turklāt ar pieaugošu un stabilu progresu. Līdz šim ir uzsākta projektu īstenošana transporta, veselības, nodarbinātības, sociālās iekļaušanas, izglītības, pētniecības un attīstības, uzņēmējdarbības atbalsta un plūdu risku mazināšanas jomās.

Jaunajā plānošanas periodā pieejamais ES fondu finansējums ir 4 471,2 milj. *euro*. Pašreiz ir apstiprināti 92 MK noteikumi ES fondu finansēto pasākumu ieviešanai ar kopējo vērtību 3 512 milj. *euro* jeb 79,5 % no pieejamā finansējuma. Jau ir iesniegti 685 projekti ar kopējo vērtību 1 545,6 milj. *euro* jeb 35 % no pieejamā finansējuma. Savukārt no iesniegtajiem projektiem ir apstiprināti 134 projekti ar kopējo vērtību 1 150,2 milj. *euro* jeb 26 % no pieejamā finansējuma. Līdz šim ES fondu projektos ir veikti maksājumi 177,7 milj. *euro* apmērā jeb 4 % no pieejamā finansējuma (skat. 6. attēlu).

ES fondu investīciju uzsākšanas un ieviešanas statuss līdz 2016. gada 1. oktobrim milj. euro, % no ES fondu finansējuma

Avots: FM Informatīvais ziņojums par Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda investīciju ieviešanas statusu; <http://www.esfondi.lv/zinojumi-Ministru-kabinetam>

Neskatoties uz sasniegto ES fondu ieviešanas jomā, pašreiz kavējas 11 MK noteikumu apstiprināšana 366,9 milj. euro apmērā specifisko atbalsta mērķu un pasākumu īstenošanai. Jāatzīmē, ka gandrīz puse no 366,9 milj. euro kavēto MK noteikumu finanšu apmēra ir veselības infrastruktūras jomā. ES fondu ieviešana turpināsies arī 2017. un 2018. gadā, nodrošinot visu nepieciešamo ES fondu investīcijām.

2. NODOKĻU SISTĒMA UN ĒNU EKONOMIKA

Nodokļu sistēmas pilnveidošana un efektivitātes palielināšana ir svarīgs nosacījums ekonomikas transformācijai. Šobrīd notiek nodokļu sistēmas izvērtēšana, tās ietvaros tiek veikts Pasaules Bankas audits par Latvijas nodokļu sistēmu. Lai komersanti investētu jaunu, ienesīgāku produktu un pakalpojumu izstrādē, ir nepieciešama līdzsvarota un paredzama nodokļu politika. FM vadībā, pieaicinot iesaistītās puses, veikto pētījumu autorus un sociālos partnerus, ir uzsākta vidēja termiņa nodokļu politikas veidošana. Ekonomikas konkurētspējas paaugstināšanai un sociālās nevienlīdzības mazināšanai nodokļu slogu no darbaspēka paredzēts pārnest uz ienākumu no kapitāla un kapitāla pieauguma, kā arī uz patēriņu, nekustamo īpašumu un dabas resursu izmantošanu.

2.1. Ilgtspējīgas nodokļu sistēmas izveide un budžeta izdevumu optimizācija

2015. gadā nodokļu ieņēmumi sastādīja 28,8 % no IKP, VID kopumā iekasēja par 384,47 milj. *euro* jeb 5,4 % vairāk nekā 2014. gadā. Kaut arī tautsaimniecības izaugsme palēninās, VID administrēto kopbudžeta ieņēmumu plāns 2016. gada deviņiem mēnešiem ir izpildīts par 100,8 % jeb par 48,52 milj. *euro* vairāk, nekā plānots. Salīdzinot ar 2015. gada deviņiem mēnešiem, ieņēmumi palielinājušies par 7,4 %. Tomēr Latvija vēl joprojām būtiski atpaliek no ES vidējiem budžeta izdevumu rādītājiem gan kopējos valdības izdevumos pret IKP (par 10,2 procentpunktiem), gan tādās būtiskās jomās kā veselības aprūpe (par 3,4 procentpunktiem) un aizsardzība (par 0,4 procentpunktiem). Lai nodrošinātu optimālu sabiedrisko pakalpojumu apjomu un kvalitāti, valdība definējusi mērķi ar līdzsvarotu un prognozējamu nodokļu politiku 2020. gadā sasniegt iekasēto nodokļu apjomu 33 % apmērā no IKP. Nākamais gads būs izšķirošs nodokļu politikas jomā. Noslēgsies Valsts nodokļu politikas pamatnostādņu 2017.–2021. gadam un to ieviešanas plāna izstrāde un tiks uzsākts darbs pie nodokļu reformām. Minētais nozīmē smagnējas izšķiršanās ceļā uz stabilu un prognozējamu nodokļu politiku, kas vērsta uz tautsaimniecības izaugsmi un iedzīvotāju labklājības celšanu, vienlaikus nodrošinot pietiekamus nodokļu ieņēmumus valsts un pašvaldību funkciju finansēšanai.

Lai iespējami efektīvāk nodrošinātu arvien pieaugošās vajadzības pēc valsts budžeta finansējuma tādās nozarēs kā veselība, izglītība, iekšējā un ārējā drošība, viena no valdības prioritātēm ir budžeta programmu bāzes izdevumu pārskatīšana un sasaiste ar sabiedrībai sniegto pakalpojumu efektivitāti.

Jau šogad FM vadībā notika budžeta izdevumu pārskatīšana, kā rezultātā nozaru ministriju budžetos tika identificēts finansējums 2017. un 2018. gadā 61,3 milj. *euro* apmērā ik gadu. Tāpat FM ieviesa politikas un resursu vadības kartes valsts budžeta paskaidrojumu sagatavošanai par ministriju valsts pamatbudžeta līdzekļu pieprasījumu vidējam termiņam, lai iegūtu priekšstatu par nozaru politiku rezultātu sasniegšanā ieguldītajiem resursiem un nozaru darbības rezultātā sniegto labumu sabiedrībai. Stiprinot budžeta disciplīnu un atbildību par piešķirto līdzekļu izlietošanu, budžeta paskaidrojumos tiks stiprināta saikne starp papildu finansējuma piešķirumiem un sagaidāmajiem darbības rezultātiem, turpmāk paredzot analizēt arī šo rādītāju izpildi.

2017. gadā turpināsies darbs, lai budžeta bāzes izdevumus ciešāk sasaistītu ar politikas plānošanas dokumentiem un piedāvātu risinājumus budžeta izdevumu efektivitātes un ekonomiskuma analīzei.

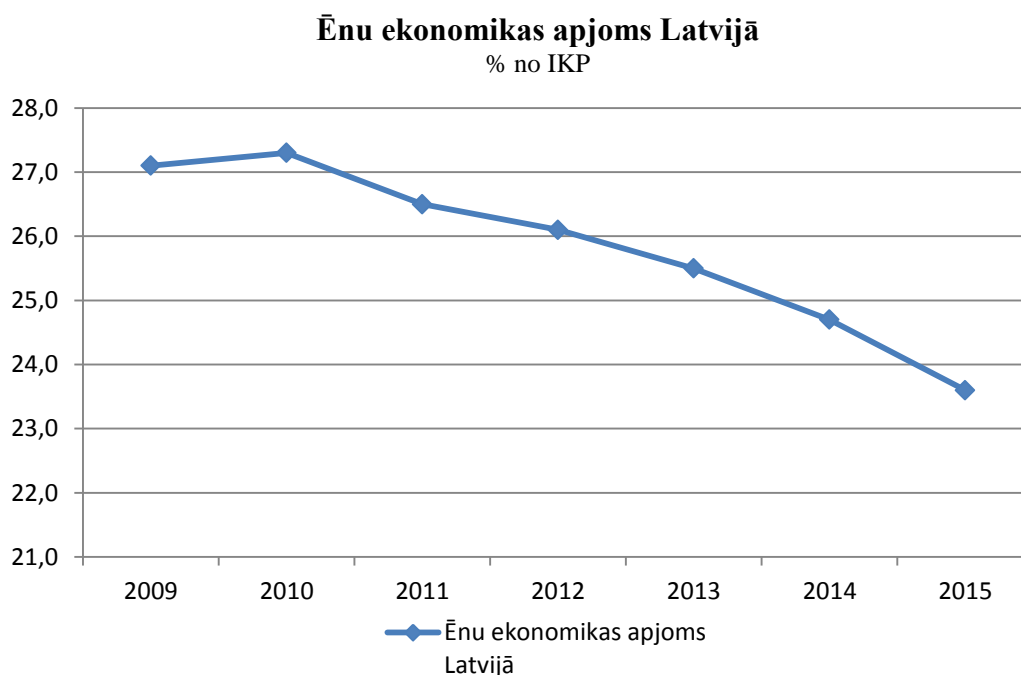
2.2. Ēnu ekonomikas un ekonomisko noziegumu apkarošana

Ēnu ekonomika vēl joprojām ir būtiska Latvijas tautsaimniecības problēma, un tās mazināšana ir viena no valdības prioritātēm, kas nodrošinās papildu budžeta

ieņēmumus viena procentpunkta apmērā ik gadu, ļaujot novirzīt papildu ieņēmumus izglītības, veselības un aizsardzības nozarēm.

2015. gadā ēnu ekonomika sastādīja 23,6 % no IKP, kas iezīmēja kritumu ēnu ekonomikas indeksā par 0,9 procentpunktiem salīdzinājumā ar 2014. gadu. Kopumā ēnu ekonomikas apjoms Latvijā ir mērķtiecīgi samazinājies kopš 2011. gada (skat. 7. attēlu).

7. attēls

Avots: Dr.h.c.mult. F.Schneider "Size and Development of the Shadow Economy of 31 European and 5 other OECD Countries from 2003 to 2015: Different Developments"

Ņemot vērā minēto, jau 2016. gadā ir veikti būtiski soļi ēnu ekonomikas mazināšanai. Šogad tika apstiprināts Valsts iestāžu darba plāns ēnu ekonomikas ierobežošanai 2016.–2020. gadam un ir uzsākta tā īstenošana.

Attiecībā uz ēnu ekonomikas rādītājiem būvniecības nozarē ir izstrādāts risinājums, kas paredz noteikt pienākumu galvenajam būvdarbu veicējam aprēķināt un maksāt atbildības nodrošinājumu par katru apakšuzņēmēja darba ņēmēju, kas pakļauts sociālajai apdrošināšanai Latvijā un kas nodarbināts galvenā būvdarbu veicēja būvobjektā būvdarbu līguma izpildē. Papildus arī notiek darbs pie iespējas noslēgt ģenerālvienošanos būvniecības jomā.

Lai mazinātu krāpšanas riskus nodokļu jomā, tiek izstrādāti tehnoloģisko risinājumu varianti krāpšanās ar elektroniskajiem kases aparātiem apkarošanai, ieviešot elektronisko parakstu un elektronisko kases aparātu un elektronisko kases sistēmu elektronisko kontrollenšu datu periodisku nosūtīšanu uz Valsts ieņēmumu dienesta serveriem.

Lai samazinātu krāpšanas risku ar PVN, ir pieņemts regulējums, kas paredz, ka graudaugu un tehnisko kultūru piegādei piemēro PVN apgriezto maksāšanas kārtību.

Vienlaikus ir veikti pasākumi labprātīgas nodokļu samaksas veicināšanas jomā, piemēram, izstrādāts regulējums, kas paredz pārtraukt nokavējuma naudas aprēķināšanu, ja nokavējuma naudas summa sasniedz divas piektdaļas (40 %) no pamatparāda apmēra.

Būtiska problēma ir nodokļu plaša akcīzes precēm, kas atkarībā no preces veida 2014. gadā svārstījās no 8,5 % līdz 29,1 %. Lai nodrošinātu koordinētu tiesībsardzības iestāžu rīcību cīņā pret akcīzes preču nelikumīgu apriti Latvijā, ir apstiprināts Tiesībsardzības iestāžu rīcības plāns 2016.–2018. gadam.

Ēnu ekonomikas ierobežošanas pasākumi tiks veikti visā valdības darbības laikā. Būtiskākie nākamajos periodos veicamie darbi ietver VID Padziļinātās sadarbības programmas pilnveidošanu, PVN apgrieztās maksāšanas kārtības piemērošanas paplašināšanas izvērtēšanu, pamatojoties uz Valdības rīcības plāna 29.1. pasākumu – veikt izvērtējumu par spēkā esošās PVN apgrieztās maksāšanas kārtības piemērošanas efektivitāti un novērtējumu par minētās kārtības piemērošanas nepieciešamību citām nozarēm līdz 2018. gada 30. oktobrim. Paredzēta arī elektronisko preču pārvietošanas pavadzīmju un rēķinu tiešsaistes sistēmas izstrāde, būvniecības nozarē uzsākto pasākumu noslēgšana un ģenerālvienošanos un koplīgumu attīstīšana plašākā nozaru kontekstā.

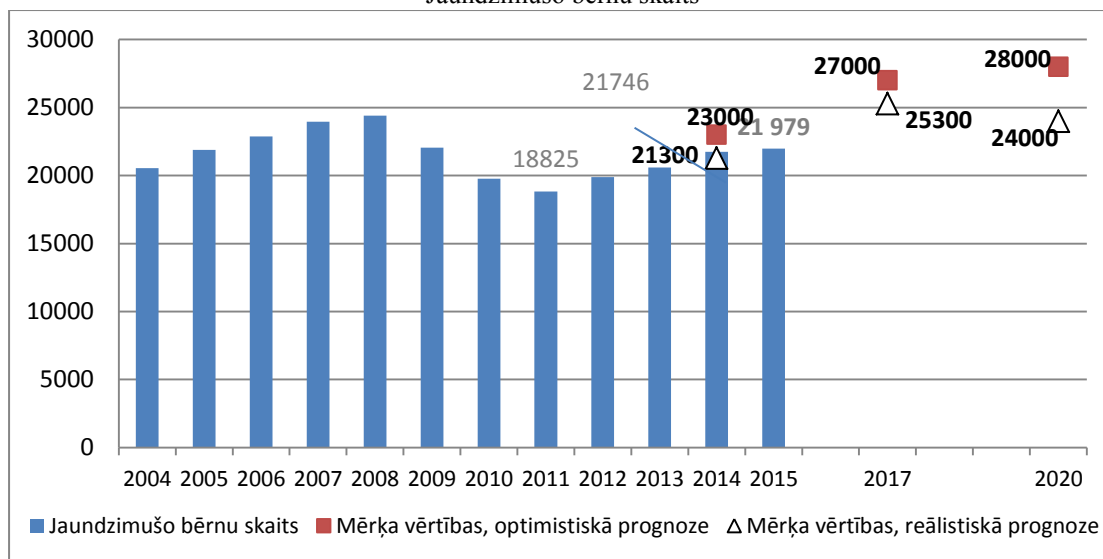
3. DEMOGRĀFIJA UN SOCIĀLAIS NODROŠINĀJUMS

Valsts ekonomiskā augšupeja kopumā, īstenotās iniciatīvas demogrāfijas jomā un dzimstības rādītāju pieaugumam labvēlīga iedzīvotāju vecumstruktūra⁴ ir tie aspekti, kas veicinājuši pozitīvas izmaiņas vairākos tautas ataudzes rādītājos. Pēdējos gados Latvijā vērojams dzimstības pieaugums, samazinās abortu, tai skaitā arī mākslīgo abortu, skaits, ik gadu pieaug summārā dzimstības koeficienta rādītāji (vidējais bērnu skaits sievietei) – no 2001. gada līdz 2015. gadam Latvija šī rādītāja pieauguma tendenču kontekstā bijusi līdere Eiropā (2015. gadā – 1,71) (skat. 8. attēlu).

⁴ Relatīvi augsti sieviešu fertilitārijā vecumā rādītāji.

Jaundzimušo bērnu skaita izmaiņas

Jaundzimušo bērnu skaits

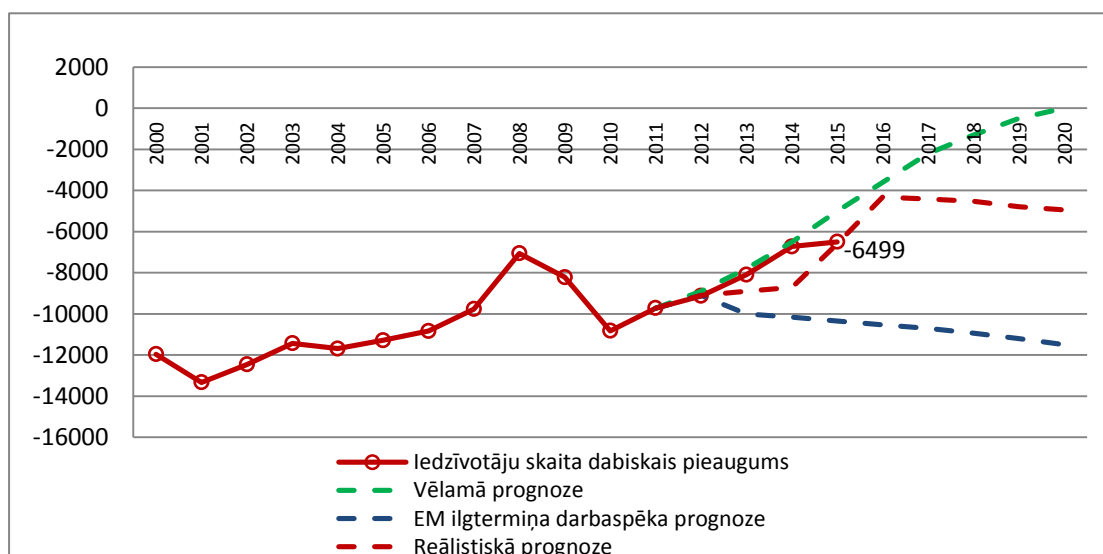

Avots: CSP (2015) Centrālās statistikas pārvaldes datubāze: Iedzīvotāji un sociālie procesi. <http://data.csb.gov.lv/pxweb/lv/Sociala/?rxid=cdbc978c-22b0-416a-aacc-aa650d3e2ce0> (sk. 01.06.2016.)

Salīdzinājumā ar 2010. gadu ir samazinājies no valsts emigrējošu iedzīvotāju skaits un, lai arī dabiskais pieaugums Latvijā joprojām saglabājas negatīvs, tomēr pēdējo četru gadu laikā ir vērojamas pozitīvas izmaiņas arī dabiskā pieauguma rādītājos (skat. 9. attēlu).

Iedzīvotāju skaita dabiskais pieaugums

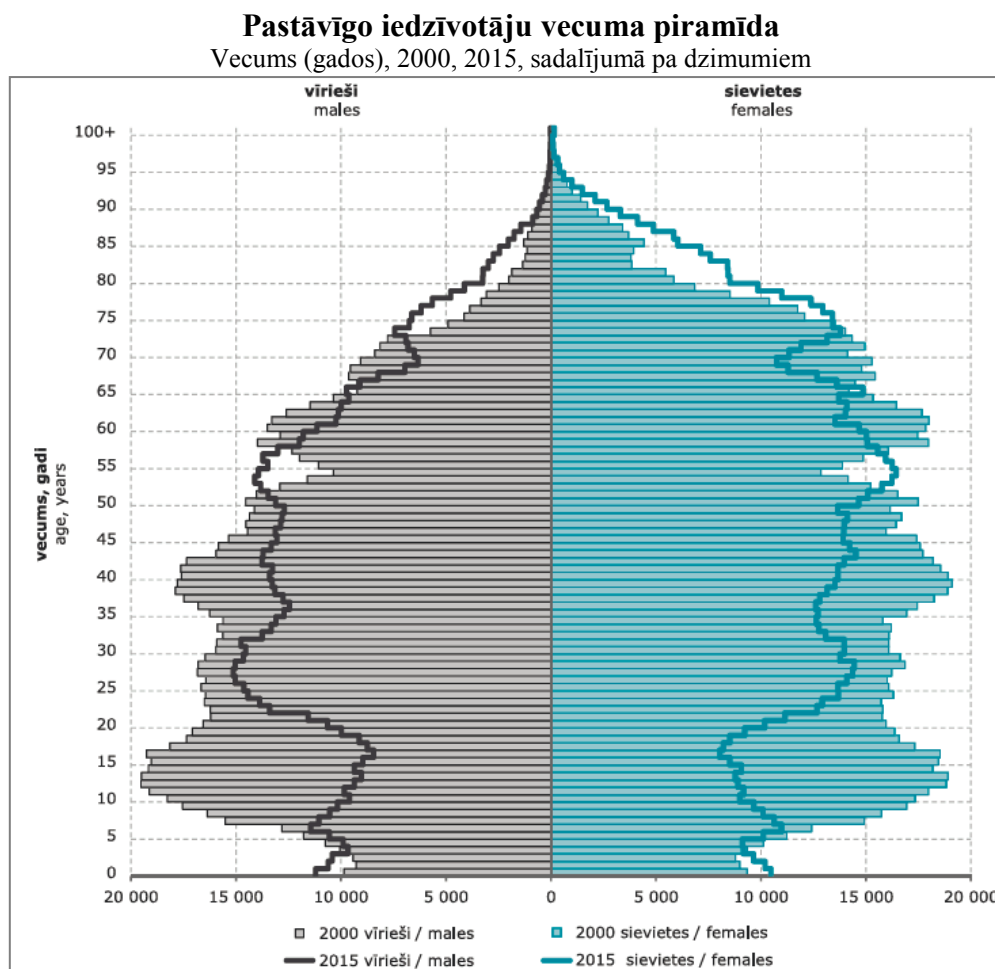
Iedzīvotāju skaits

Avots: CSP (2015) Centrālās statistikas pārvaldes datubāze: Iedzīvotāji un sociālie procesi. <http://data.csb.gov.lv/pxweb/lv/Sociala/?rxid=cdbc978c-22b0-416a-aacc-aa650d3e2ce0> (sk. 01.06.2016.)

Neskatoties uz to, ka vērojamas noteiktas pozitīvas tendences tautas ataudzes rādītājos, tomēr Latvija līdzīgi kā daudzas citas Eiropas valstis saskaras ar nozīmīgiem izaicinājumiem šajā jomā. Tuvākajā desmitgadē sagaidāmas būtiskas demogrāfiskās izmaiņas – nozīmīgi pieaugs demogrāfiskās slodzes līmenis jeb pēcdarbspējas vecuma (65+ g. v.) iedzīvotāju īpatsvars pret darbības vecuma (15–64 g. v.) iedzīvotāju īpatsvaru. Savukārt, samazinoties sieviešu fertilitājā vecumā īpatsvaram, sagaidāma dzimstības rādītāju pazemināšanās⁵ (skat. 10. attēlu).

10. attēls

Avots: CSB (2015). Statistikas gadagrāmata 2015.

http://www.csb.gov.lv/sites/default/files/nr_01_latvijas_statistikas_gadagramata_2015_statistical_year_book_of_latvia_15_00_lv_en.pdf

Lai mazinātu iepriekšminēto demogrāfisko izmaiņu negatīvo ietekmi uz tautsaimniecību un uzlabotu iedzīvotāju dzīves kvalitāti, jāīsteno mērķtiecīgas politikas iniciatīvas, kas vērstas uz dzimstības rādītāju uzlabošanu, mirstības rādītāju mazināšanu, emigrācijas sarūkšanu un remigrācijas veicināšanu.

⁵ European Commission (2015) The Ageing Report. Underlying Assumptions and Projection Methodologies. Pieejams: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2014/pdf/ee8_en.pdf (21.07.2015.)

Ņemot vērā minēto, demogrāfiskās situācijas uzlabošana, ģimenes dzīves kvalitāte un sociālais nodrošinājums tika izvirzīta kā viena no Māra Kučinska vadītās valdības prioritātēm.

3.1. Demogrāfiskās situācijas uzlabošanas pasākumi

Lai izstrādātu un sniegtu priekšlikumus tautas ataudzes atbalsta pasākumu pilnveidošanai, pārskata periodā tika izveidota starpinstitucionāla sadarbības platforma – DLC, kuras sastāvā ir Saeimas pārstāvis, eksperti no Ministru prezidenta biroja, VM, LM un FM, kā arī PKC pārstāvji, sociālo lietu eksperts un demogrāfs.

DLC pārstāvji, analizējot sociālās un ģimenes atbalsta politikas instrumentus, identificēja jomas, kur nepieciešama operatīva rīcība ģimeņu dzīves kvalitātes uzlabošanai vai normatīvā regulējuma sistēmiskai sakārtošanai. DLC piedāvātie priekšlikumi primāri vērsti uz stratēģiskā mērķa sasniegšanu tautas ataudzes jomā – dzimstības veicināšanu, kā arī nabadzības mazināšanu īpaši augstam nabadzības riskam pakļautajām grupām – daudz bērnu ģimenēm un ģimenēm, kur bērnus audzina viens pieaugušais⁶.

Valdība atbalstīja vairākus DLC priekšlikumus ar kopējo finansējuma piešķirumu 19,09 milj. *euro* apmērā 2017. gadā, tā nodrošinot operatīvi risināmo tautas ataudzes atbalsta pasākumu ieviešanu, kas noteikti valdības rīcības plānā.

Lai mazinātu nepilno ģimeņu nabadzību un visiem bērniem piedāvātu līdzvērtīgu sociālo nodrošinājumu, no 2017. gada 1. aprīļa paredzēts palielināt valsts minimālā atbalsta apmēru apgādnieku zaudējušiem bērniem, tuvinot to minimālo uzturēšanas izdevumu apmēram, kādu valsts garantē gadījumos, kad kāds no bērna vecākiem nepilda savus pienākumus un nenodrošina bērnam nepieciešamo uzturēšanu. Savukārt, lai radītu ekonomiski labvēlīgākus apstākļus daudz bērnu ģimenēm, kas ir otrs augstam nabadzības riskam pakļauto ģimeņu veids, tiks palielināts ģimenes valsts pabalsts – ģimenēs ar četriem un vairāk bērniem no 2017. gada 1. janvāra paredzēts par ceturto un nākamajiem bērniem noteikt 4,4 reizes lielāku pabalstu nekā par pirmo bērnu (pašreiz 34,14 *euro*, turpmāk 50,07 *euro*).

Līdz ar tieša monetāra atbalsta palielināšanu ģimenes valsts pabalsta veidā valdība ir apņēmusies daudz bērnu ģimeņu pārstāvjiem paaugstināt arī reģionālās mobilitātes iespējas. Apkopojot citu valstu pieredzi un Latvijā īstenoto pētījumu rezultātus par daudz bērnu ģimeņu lielākajām vajadzībām, kā viena no tām identificēta sabiedriskā transporta dārdzība, tāpēc no 2017. gada starppilsētu sabiedriskajā transportā daudz bērnu ģimenes varēs braukt ar 25 % atlaidi. Tiek sagaidīts, ka šī iniciatīva pozitīvi ietekmēs gan daudz bērnu ģimeņu vecāku reģionālās mobilitātes iespējas nodarbinātības jomā, gan arī šo ģimeņu iespējas apmeklēt mākslas un kultūras pasākumus, tā visaptveroši uzlabojot ģimeņu dzīves kvalitāti.

⁶ Ziņojums konceptuāli tika atbalstīts 21.06.2016. Demogrāfisko lietu padomes sēdē.

No 2017. gada 1. janvāra plānots palielināt sociālās apdrošināšanas iemaksas par personām, kuras kopj bērnu līdz pusotra gada vecumam, t. i., iemaksas pensiju, invaliditātes un bezdarba apdrošināšanai veikt no 171 *euro* (šobrīd – no 142,29 *euro*). Lai panāktu turpmāku NAP2020 rādītāju progresu, tuvinoties mērķim – panākt, ka bērni dzīvo labvēlīgā ģimeniskā vai ģimenei pietuvinātā vidē un vardarbība ģimenē samazinās, – 2017. gada budžetā paredzēti arī pasākumi bez vecāku gādības palikušo bērnu aprūpei ģimeniskā vidē, uzlabojot adoptētājiem sniegtā atbalsta sistēmu un ārpusģimenes aprūpes sistēmu, kā arī sniedzot atbalstu aizbildņiem un audžuģimenēm. Līdz ar citiem tautas ataudzi veicinošiem pasākumiem plānots turpināt arī Mājokļu programmas darbību, kuras ietvaros tiek sniegts valsts galvojums hipotekārajiem kredītiem dzīvojamās telpas iegādei vai būvniecībai ģimenēm ar bērniem.

Vienlaikus LM turpina īstenot pilotprojektu uzņēmumos ar nestandarta darba laika grafiku (darbs vakara stundās, brīvdienās vai maiņās), kurā 150 vecākiem ar bērniem līdz 7 gadu vecumam 10 mēnešus tiek nodrošināts elastīgs bērnu uzraudzības pakalpojums. Projekta ietvaros būs izpētīta jaunās bērnu aprūpes formas ieviešanas lietderība un ietekme uz privāto uzņēmumu pašregulāciju. Bērnu aprūpes un uzraudzības pakalpojumu pieejamība situācijā, kad aptuveni 1/3 darba ņēmēju nodarbināti t. s. nestandarta darba laiku, ir viens no stūrakmeņiem efektīvai, nodarbinātību atbalstošai demogrāfijas politikai Latvijā, jo sniedz iespēju veiksmīgāk saskaņot ģimenes un darba dzīvi. Tādējādi ir jāplāno šī pilotprojekta rezultātu ilgtspēja, sekmējot darba devēju un pašvaldību savstarpēju sadarbību un abpusēju ieinteresētību meklēt elastīgus risinājumus darbinieku bērnu aprūpes pakalpojumu piedāvājumam.

Papildus iepriekš minētajam valdība ir apņēmusies mazināt vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenēs, kas nenoliedzami uzlabos arī ģimenes dzīves kvalitāti un netieši veicinās tautas ataudzi. Labklājības ministrs šā gada 18. maijā Sofijā Latvijas vārdā parakstīja Stambulas konvenciju⁷. Nākamajā gadā likumprojekts par Stambulas konvencijas ieviešanu jāiesniedz Saeimā.

3.2. Sociālo garantiju un palīdzības sistēmas izvērtēšana

Valsts sociālās apdrošināšanas dati par 2016. gadu atklāj pozitīvas tendences ar bērnu piedzimšanu un kopšanu saistīto sociālās apdrošināšanas pabalstu saņēmēju skaitā un izmaksu apjomā. Proti, ir palielinājies gan maternitātes un paternitātes pabalstu, gan bērna kopšanas pabalstu saņēmēju skaits un šiem pabalstiem atvēlētās izmaksas, kas tiek veiktas no valsts sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta.

⁷ Eiropas Padomes Konvencija par vardarbības pret sievietēm un vardarbību ģimenē novēršanu un apkarošanu.

Vienlaikus valsts sociālās apdrošināšanas dati identificējuši būtisku citu sociālās apdrošināšanas pakalpojumu – slimības pabalstu un bezdarbnieka pabalstu saņēmēju – pieauguma tendenci, kas neliecina par pozitīvām izmaiņām iedzīvotāju veselībā un nodarbinātības rādītājos (slimības pabalsta izmaksai prognozētais nepieciešamo izdevumu apjoms pieaudzis par 28,2 %, bezdarbnieka pabalstam – par 13,0 %). Salīdzinājumam – tautsaimniecībā nodarbināto vidējais bruto darba samaksas pieaugums mēnesī tiek prognozēts tikai par 62,90 *euro* jeb 7,4 % (no 847,60 *euro* līdz 910,50 *euro*⁸). Lai pilnveidotu nozares pakalpojumus, 2017. gadā plānots pagarināt bezdarbnieka pabalsta piešķiršanai nepieciešamo kvalifikācijas periodu, kā arī, lai pilnveidotu pakalpojumu godīgu saņemšanu, pastiprināt bezdarbnieka atbildību par iesaistīšanos neregistrētajā nodarbinātībā (paredzot, ka, iesaistoties neregistrētā nodarbinātībā, persona zaudē bezdarbnieka statusu, tai skaitā tiesības uz bezdarbnieka pabalstu). Tāpat plānots turpmāk slimības pabalstu nepiešķirt, ja darbspēja iestājusies mēneša laikā pēc valsts sociālās apdrošināšanas iemaksu perioda beigām. Detalizētākai slimības pabalstu datu analīzei kritiski nozīmīga ir efektīva e-veselības sistēmas darbība, kas ļautu identificēt iespējamus krāpniecības riskus.

Pārskata periodā notikušas arī aktīvas diskusijas par jautājumiem, kas saistīti ar minimālā ienākumu līmeņa noteikšanu un piemērošanu. LM diskusijā ar LPS vienojās, ka garantētais minimālā ienākuma līmenis 2017. gadā netiek mainīts un paliek līdzšinējā apmērā – 49,80 *euro* mēnesī vienam mājsaimniecības loceklim, un to akceptēja arī valdība.

Papildus LM turpina iesāktā deinstitucionalizācijas procesa izvērtēšanu, lai apzinātu ilgtermiņa ieguvumus, zaudējumus un iespējamās izmaksas, saglabājot valsts finansējumu funkcijas īstenošanai.

3.3. Ilgtspējīgas pensiju sistēmas attīstība

Lai mazinātu gados vecu cilvēku nabadzības risku, veicinātu pensiju saņēmēju dzīves kvalitātes uzlabošanu un vienlaikus to samērotu ar valsts sociālās apdrošināšanas sistēmas funkcionēšanu un stabilitāti ilgtermiņā, atbilstoši valdības rīcības plānā paredzētajam ar 2017. gadu pensiju indeksācijā paredzēts ņemt vērā lielāku daļu no vidējās apdrošināšanas iemaksu algas pieauguma (50 % līdzšinējo 25 % vietā)⁹.

Tāpat saskaņā ar valdības rīcības plānā ietvertajiem uzdevumiem šobrīd tiek turpinātas diskusijas Saeimas Sociālo un darba lietu komisijā par optimālo pieeju, lai pensiju indeksācijas rezultātā nodrošinātu straujāku vecuma pensijas apmēra pieaugumu pensionāriem ar lielāku darba stāžu.

⁸ Finanšu ministrijas prognoze Latvijas valsts budžeta 2017. gadam sagatavošanai.

⁹ Grozījumi likumā "Par valsts pensijām" pieņemti 10.03.2016., spēkā ar 01.06.2016., attiecīgā norma stājas spēkā ar 01.01.2017.

4. IZGLĪTĪBAS REFORMAS

Lai pieaugtu produktivitāte un palielinātos konkurētspēja, nepieciešams ieguldīt cilvēkkapitālā, īpaši tā izglītībā un prasmju pilnveidē, tādēļ reformas izglītības sistēmā ir viena no Latvijas valdības prioritātēm.

4.1. Pedagogu atalgojums

Pedagogu darba samaksas modeļa maiņa¹⁰ ir viena no uzsāktajām reformām, kas radīs turpmāku ietekmi uz pašvaldību izglītības iestāžu tīklu, galvenokārt vidusskolu un pamatzglītības 7.–9. klases posmā.

Izstrādājot jaunu pedagogu darba samaksas modeli, tika rīkotas diskusijas ar pašvaldību izglītības pārvalžu vadītājiem un citiem izglītības speciālistiem. Projekta izstrādes gaitā to konceptuāli atbalstīja LIZDA, LIVA un LPS.

Jaunā reforma attiecas uz aptuveni 26 800 pedagogiem un 1 200 izglītības iestādēm. Jaunais pedagogu darba samaksas modelis nodrošinās pedagogiem taisnīgāku darba samaksu, tādējādi veicinot konkurētspēju un nodrošinot izglītības kvalitāti. IZM ir konstatējusi¹¹, ka šīs reformas rezultātā 106 pašvaldībās un 543 Latvijas skolās vidējā algas likme pedagogiem ir palielinājusies, savukārt 13 pilsētās/novados – samazinājusies. IZM dati arī liecina, ka lielākā daļa Latvijas pedagogu strādā nepilnu slodzi, kas ir viens no reālā atalgojuma ietekmes būtiskākajiem faktoriem.

Pedagogu darba samaksas reformas ieviešanai 2016. gada četriem mēnešiem tika rezervēts finansējums līdz 9 milj. *euro*, paredzot, ka finansējuma apmērs tiek precizēts atbilstoši IZM veiktajiem aprēķiniem, bet nepārsniedzot rezervēto summu. Kopumā pedagogu atalgojumam papildus tiks novirzīti 45,4 milj. *euro* 2017. gadā, 47,4 milj. *euro* 2018. gadā un 47,4 milj. *euro* 2019. gadā. Kopējais valsts papildu finansējuma pieaugums pedagogu darba samaksai veidos 31,5 milj. *euro* ik gadu, savukārt IZM budžetā 2017. gadā ir papildus rasti 13,9 milj. *euro*, bet 2018. gadā un turpmāk – 15,9 milj. *euro*, kurus IZM, veicot finansējuma pārdali no izglītībai mazāk raksturīgām funkcijām, novirzīs pedagogu atalgojuma palielināšanai, tai skaitā arī sporta treneriem, profesionālās izglītības pedagogiem un augstskolu akadēmiskajam personālam.

Savukārt jautājums par nepieciešamā finansējuma nodrošināšanu augstākās izglītības iestāžu jaunā pedagogu darba samaksas modeļa ietvaros paredzētajam pedagogu darba samaksas palielinājumam 2018. gadā un turpmāk (2018. gadā 3,7 milj. *euro* apmērā un 2019. gadā un turpmāk 7,4 milj. *euro* apmērā) tiks risināts budžeta bāzes

¹⁰ Ministru kabineta 2016. gada 5. jūlija noteikumi Nr. 445 "Pedagogu darba samaksas noteikumi".

¹¹ 2016. gada oktobris.

izdevumu 2018.–2020. gadam sagatavošanas procesā, nesamazinot no valsts budžeta līdzekļiem finansēto studiju vietu skaitu 2018. un 2019. gadā. Valsts budžeta finansējums, kas tiks ietaupīts izglītības iestāžu tīkla optimizācijas rezultātā, ļaus nodrošināt pedagogu darba samaksas paaugstināšanas grafika izveidi.

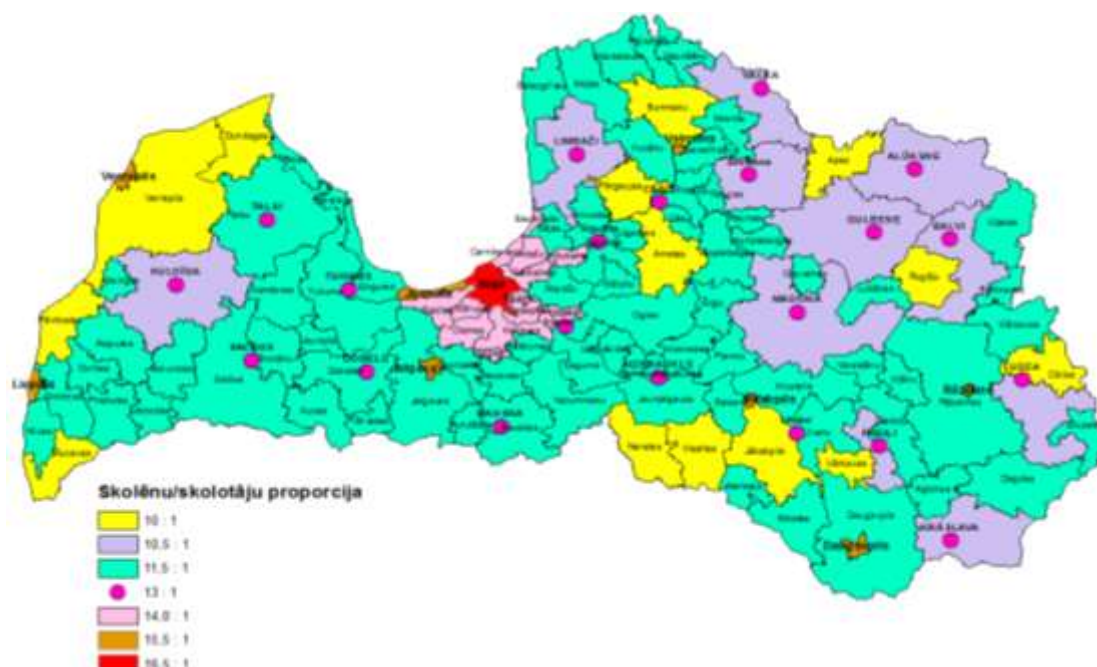
4.2. Skolu tīkla sakārtošana

Pašvaldības kā izglītības iestāžu dibinātājas veido Latvijas izglītības iestāžu tīklu. Tādējādi pašvaldību spēkos ir ietekmēt turpmāko Latvijas skolu tīkla reformu, lai izveidotos tāds skolu tīkls, kas ļaus risināt jautājumu arī par skolēnu un skolotāju proporcijas paaugstināšanu skolās, jo šobrīd vidējā skolēnu (bērnu) skaita attiecība pret vienu pedagogu ir viena no zemākajām ES (skat. 11. attēlu).

Neefektīvs skolu tīkls Latvijā rada situāciju, ka izglītībai no valsts budžeta tiek tērēti vairāk līdzekļu nekā vidēji Eiropas Savienības valstīs. Skolu tīkls Latvijā ir blīvs un ar relatīvi zemu klašu piepildījumu. Papildus tam izglītības infrastruktūra prasa lielus administratīvos izdevumus. Iepriekš minētais norāda, ka esošais skolu tīkls ir ne tikai ar novecojušu infrastruktūru, bet arī nav atbilstošs šobrīd esošajam iedzīvotāju blīvumam un izglītības kvalitātes prasībām.

11. attēls

Skolēnu (bērnu) skaita attiecības pret vienu pedagogu teritoriālais kartējums

Avots: Izglītības un zinātnes ministrija (2016)

Viens no galvenajiem IZM uzdevumiem ir izglītības iestāžu tīkla sakārtošana. Tāpat jāizvērtē, kā iespējams modificēt pašvaldību savstarpējo norēķinu sistēmu par iestāžu sniegtajiem pakalpojumiem, nodrošinot, ka sākumskolas izglītību iegūst iespējami

tuvu dzīvesvietai, bet pamatizglītību un vidējo izglītību – savstarpēji konkurējošās izglītības iestādēs. Papildus tam ministrijai ir jāizvērtē finanšu resursu ieguldījuma lietderība un apjoms, izglītības iestāžu tīklu salāgojot ar sabiedriskā transporta maršrutu tīklu. Paredzēts, ka 2017. gadā tiks sagatavoti priekšlikumi kompleksam risinājumam, izstrādājot iespējamo "ideālā" izglītības iestāžu tīkla telpisku kartējumu, kura pamatā ir izglītības kvalitāte, vienoti izveides kritēriji un atbalsta pasākumi.

Šogad stājās spēkā prasības¹² par 10. klases atvēršanu atbilstoši noteiktam skolēnu skaitam. Ietvertais regulējums nosaka aprēķinos pamatotu 10. klases atvēršanai nepieciešamo minimālo skolēnu skaitu, uzņemot viņus vispārējās vidējās izglītības klātienēs vai neklātienēs programmās, lai ar pieejamajiem resursiem nodrošinātu kvalitatīvas izglītības ieguves iespējas. Tāpat valdība vienojās¹³ par koeficientu piemērošanu 7.–9. klases un 10.–12. klases skolēnu skaitam novadu un republikas pilsētu pašvaldību izglītības iestādēs. Minētie regulējumi veicinās skolu tīkla sakārtošanu.

Lai nodrošinātu vispārējās izglītības mācību vides uzlabošanu, izmantojot ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas periodā piešķirto finansējumu 167,6 milj. *euro* apmērā¹⁴, tiks izveidota ergonomiska un mūsdienu prasībām atbilstoša mācību vide.

4.3. Izglītības kvalitātes paaugstināšana

NAP2020 ietvertais rīcības virziens "Kompetenču attīstība" nosaka, ka cilvēkam ir nepieciešamas daudzveidīgas kompetences, lai viņam būtu iespēja iegūt un strādāt cienīgu darbu, gādāt par sevi, saviem tuviniekiem un sniegt ieguldījumu valsts attīstībā. Lai īstenotu NAP2020 plānoto, sasniedzot nozīmīgus izglītības mērķus, kas saistīti ar izglītības kvalitātes paaugstināšanu, valdība ir vienojusies par pasākumiem izglītības kvalitātes paaugstināšanas jomā. Piemēram, lai attīstītu izglītības kvalitātes monitoringa īstenošanu, plānots uzsākt skolu darba kvalitātes izvērtēšanas sistēmas izveidi. ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas periodā atbalsts tiks nodrošināts nacionāla un starptautiska mēroga pasākumu īstenošanai izglītojamo talantu attīstībai un uzsākta jauna kompetenču pieejā balstīta vispārējās izglītības satura ieviešana pirmsskolā, pamatizglītībā un vispārējā vidējā izglītībā.

Veidojot ilglaicīgu izglītības kvalitātes sistēmu, ir jānodrošina profesionāls atbalsts esošajiem pedagogiem, kā arī jāpiesaista jauni pedagogi izglītības nozares kopējai

¹² Ministru kabineta 2015. gada 13. oktobra noteikumi Nr. 591 "Kārtība, kādā izglītojamie tiek uzņemti vispārējās izglītības iestādēs un speciālajās pirmsskolas izglītības grupās un atskaitīti no tām, kā arī pārceļti uz nākamo klasi".

¹³ Ministru kabineta 2016. gada 5. jūlija noteikumi Nr. 447 "Par valsts budžeta mērķdotāciju pedagogu darba samaksai pašvaldību vispārējās izglītības iestādēs un valsts augstskolu vispārējās vidējās izglītības iestādēs".

¹⁴ Ministru kabineta 2016. gada 24. maija noteikumi Nr. 323 "Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 8.1.2. specifiskā atbalsta mērķa "Uzlabot vispārējās izglītības iestāžu mācību vidi" īstenošanas noteikumi".

attīstībai. Valdība ir apņēmusies nodrošināt pedagogu profesionālo pilnveidi, stiprinot valsts ģimnāzijas un speciālās izglītības attīstības centrus kā reģionālos metodiskos centrus un pedagogu tālākizglītības centrus. Savukārt pedagogu darba samaksas reforma veicinās jaunu pedagogu iesaistīšanos izglītības sistēmā.

4.4. Profesionālās izglītības attīstība

Šogad DVB mācības kā viens no profesionālās izglītības ieguves veidiem ir nostiprinātas sistēmas līmenī, jo valdība ir noteikusi uzdevumus un prasības izglītības iestādei, izglītojamajam un uzņēmumam, kas īsteno DVB mācības. Tika uzsāktas sarunas par sadarbības projektu ar Starptautiskās darba organizācijas pārstāvjiem par DVB mācību attīstības jautājumiem Latvijā. Tiek turpināta sadarbība ar Vācijas–Baltijas Tirdzniecības kameru, lai kopīgi veicinātu profesionālās izglītības atpazīstamību un celtu tās prestižu.

Lai nodrošinātu un koordinētu nozaru ekspertu padomju darbu, kas ir profesionālās izglītības satura reformas sastāvdaļa, sistēmas līmenī tika noteikta nozaru ekspertu padomju izveidošanas, darbības un darbības koordinēšanas kārtība.

Papildus iepriekš minētajam darbu ir uzsākuši profesionālās izglītības iestāžu konventi, kas ar visu iesaistīto pušu atbalstu risina aktuālus profesionālās izglītības jautājumus, t. sk. pedagogu un prakšu vadītāju kompetences pilnveides un kvalifikācijas ieguves kvalitātes jautājumus.

ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas periodā tiks pabeigtas profesionālās izglītības reformas – sakārtots profesionālās izglītības iestāžu (t. sk. PIKC) tīkls, modernizēts profesionālās izglītības mācību process, veikta profesionālās izglītības satura reforma. Profesionālās izglītības kvalitātes celšana sekmēs aizvien lielāku jauniešu iesaisti un darba devēju interesi.

4.5. Augstākā izglītība

Lai paaugstinātu augstākās izglītības kvalitāti, konkurētspēju un pieejamību, tiek ieviests jauns augstākās izglītības "trīs pīlāru" finansēšanas modelis, kas balstās uz studiju un pētniecības kvalitātes novērtējumu. Tā ietvaros sadarbībā ar Starptautisko Rekonstrukcijas un attīstības banku tiek veikts pētījums par Eiropas valstīs izmantotu uz rezultātiem balstītu, efektīvu iekšējās pārvaldības, t. sk. akadēmiskās integritātes, internacionalizācijas, resursu un akadēmiskā personāla vadības modeļu piemērotību Latvijas augstākās izglītības institūcijām. Pētījums plānots divos posmos, paredzot, ka pirmajā posmā līdz 2017. gada aprīlim tiks veikts augstskolu iekšējās pārvaldības un finanšu vadības izvērtējums, savukārt otrajā posmā – līdz 2018. gada jūnijam – tiks veikts promocijas procesa, t. sk. doktorantūras studiju, un augstākās izglītības institūciju cilvēkresursu politiku izvērtējums. Pētījuma ietvaros sniegtās

rekomendācijas tiks izmantotas, lai sagatavotu ieviešanas nosacījumus vairākām ES fondu programmām, kas paredz investīcijas augstākās izglītības institūciju pārvaldības un darbības efektivitātes stiprināšanā un cilvēkresursos. Pētījuma rezultāti ļaus ieviest augstākās izglītības institūcijās uz rezultātiem balstītu pārvaldību un finansēšanu.

Tiks nodrošināta augstākās izglītības institūciju izglītības vides uzlabošana STEM, t. sk. medicīnas un radošās industrijas jomās, izmantojot ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas periodā piešķirto finansējumu 58,8 milj. *euro* apmērā.

4.6. Pieaugušo izglītība

Lai veicinātu NAP2020 mērķa sasniegšanas rādītāja – pieaugušo izglītībā iesaistīto personu īpatsvars 25–64 gadu vecumā 2020. gadā sasniedz 15 % – izpildi, kā arī lai tiktu izveidota un darbotos visaptveroša un elastīga pieaugušo izglītības sistēma, valdība ir apstiprinājusi Pieaugušo izglītības pārvaldības modeļa ieviešanas plānu 2016.–2020. gadam. Tā mērķis ir sekmēt pieaugušo iesaistīšanos pieaugušo izglītības programmās, lai Latvijas iedzīvotāji pielāgotos straujajām darba tirgus pārmaiņām, noturētos vai atgrieztos darba tirgū ar jaunām prasmēm un zināšanām. Ar ES fondu atbalstu tiks nodrošināta nodarbināto personu profesionālās kompetences pilnveide, lai veicinātu strādājošo konkurētspēju un darba produktivitātes pieaugumu.

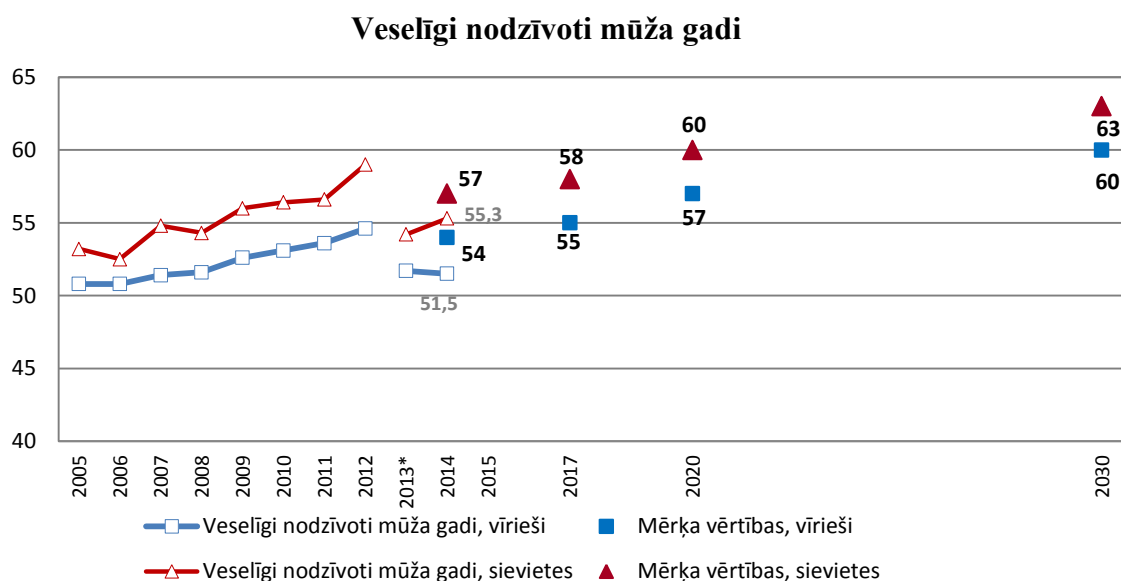
Ņemot vērā to, ka darbaspēka resursi Latvijā kļūst ierobežotāki, sekojot citu Eiropas valstu pieredzei, arī Latvijā pēdējā laikā īpaša uzmanība ir pievērsta tiem jauniešiem, kuri kādu iemeslu dēļ izkrituši no izglītības sistēmas, motivējot viņus turpināt izglītību un/vai iegūt nepieciešamo kvalifikāciju un darba pieredzi, lai atgrieztos izglītībā un/vai veiksmīgi konkurētu darba tirgū (programmas "Jauniešu garantijas" ietvaros). Atbalsts tiks sniegts arī tiem jauniešiem, kuri ir priekšlaicīgas mācību pamešanas riska grupā, tai skaitā nodrošinot pedagogu profesionālās kompetences pilnveidi darbam ar šiem jauniešiem (ES fondu ietvaros).

Tāpat valdība ir apņēmusies īstenot pasākumus izglītības un nodarbinātības jomā to iedzīvotāju mērķa grupā, kuri sasnieguši 50 un vairāk gadu vecumu. Ņemot vērā faktu, ka Latvijā kopumā 40 % iedzīvotāju ir vecāki par 50 gadiem, prognozējamā un darbīgā mūža garuma palielināšanu veicinās pasākumi, kas ietverti valdībā apstiprinātajā "Aktīvās novecošanās stratēģijā ilgākam un labākam darba mūžam Latvijā", kas tiks īstenota ar ES fondu atbalstu.

5. VESELĪBAS APRŪPES REFORMAS

Viens no šīs valdības prioritāriem uzdevumiem ir īstenot veselības aprūpes sistēmas reformu, lai visiem Latvijas iedzīvotājiem būtu vienlīdzīgi pieejami no valsts budžeta līdzekļiem apmaksāti kvalitatīvi veselības aprūpes pakalpojumi, tā virzoties uz NAP2020 mērķi – palielināt iedzīvotāju vidējo veselīgi nodzīvoto mūža gadu skaitu 2020. gadā – līdz 57 gadiem vīriešiem un 60 gadiem sievietēm (skat. 12. attēlu).

12. attēls

Avots: Eurostat, Datubāze: hlth_hlye, INDIC_HE – F_0_DFLE; M_0_DFLE.
<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do> (sk. 01.10.2016.)

Atbilstoši valdības rīcības plānam pārskata periodā VM izstrādājusi konceptuālus priekšlikumus jaunam veselības finansēšanas modelim, analizējot vairākus iespējamus finansējuma avotus, ietverot arī apdrošināšanas komponentu, kā arī plānojot ilgtspējīgu un stabilu finansējumu vispārpieejamiem un kvalitatīviem veselības aprūpes pakalpojumiem. Valdība ir konceptuāli atbalstījusi vienu no VM virzītajiem veselības aprūpes finansēšanas modeļa variantiem, kas paredz finansējumu veselības aprūpei nodrošināt ar valsts obligāto universālo apdrošināšanu no valsts budžeta līdzekļiem. Šā modeļa ietvaros tiek saglabāts līdzšinējais veselības aprūpes pakalpojumu grozs, tā pakalpojumu klāsts un reģionālā pieejamība visiem Latvijas rezidentiem neatkarīgi no veiktajām iemaksām.

Lai gan pašreizējais valsts budžeta finansējums, kas ir ievērojami zemāks nekā citās Eiropas Savienības valstīs, šobrīd neļauj izvēlēto modeli pilnvērtīgi īstenot, tomēr šis solis uzskatāms par būtisku progresu veselības aprūpes nozares reformas uzsākšanā. Uzsverot, ka Latvijā pastāv visaptveroša iedzīvotāju veselības aprūpe un šis sasniegums ir aizsargājams un stiprināms ar uzlabotu finansiālu aizsardzību un paplašinātu pakalpojumu klāstu, ko segtu publiski finansēta sistēma, valdība ir

vienojusies, ka, sagatavojot valsts budžetu 2018. gadam, reformas veselības aprūpē būs prioritāras. Turpinot darbu nozares reformu īstenošanā, jāvīrās uz finansējuma palielinājumu līdz 12 % no valsts budžeta kopizdevumiem, meklējot modeļa finanšu avotus vienlaikus ar valsts nodokļu politikas pārskatīšanu.

E-veselības sistēma ir instruments, bez kura nav iedomājama efektīva veselības nozares reformas īstenošana. Šobrīd iedzīvotājiem ir pieejams e-veselības portāls www.eveseliba.gov.lv, kur iedzīvotāji var piekļūt savai elektroniskajai veselības kartei, bet ārstniecības personas var uzsākt e-recepšu un e-darbnespējas lapu izrakstīšanu. Ir jāturpina e-veselības sistēmas tālāka attīstīšana un IKT nozares centralizācija.

Pārskata periodā VM ir veikusi arī citus darbus, kas līdz ar finansēšanas modeļa izvēli sniedz pamatu reformas uzsākšanai veselības nozarē – sadarbībā ar Starptautisko Rekonstrukcijas un attīstības banku tiek turpināta veselības sistēmas un veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēju struktūras izvērtēšana, kā arī prioritārā kārtā tiek pārskatīti veselības aprūpes pakalpojumu apmaksas tarifi¹⁵.

Balstoties uz Starptautiskās Rekonstrukcijas un attīstības bankas veiktā pētījuma rezultātiem, kas identificē veselības sistēmas galvenos trūkumus un to cēloņus četrās prioritārajās veselības jomās (sirds un asinsvadu, onkoloģijas, bērnu un garīgās veselības jomā), kā arī uz ekspertu priekšlikumiem, VM izstrādās un iesniegs izskatīšanai valdībā informatīvu ziņojumu par veselības nozares reformu gaitu un politikas plānošanas dokumentu projektu paketi. Tādējādi tiks nodrošināts, ka veselības nozares reformas ietvaros noteiktie veselības veicināšanas un slimību profilakses pasākumi, kas paredzēti agrīnās diagnostikas, katra aprūpes līmeņa kompetences, cilvēkresursu attīstības, tehnoloģiskā un infrastruktūras nodrošinājuma, kā arī pakalpojumu sniegšanas un apmaksas sistēmas pilnveidei, būs savstarpēji saskaņoti, plānveidīgi, finansiāli, sociāli un politiski izvērtēti, kā arī izdiskutēti ar ieinteresētajām pusēm un sabiedrību.

Lai nodrošinātu efektīvu un savlaicīgu onkoloģisko pacientu izmeklēšanu un ārstēšanas uzsākšanu, no 2016. gada 1. oktobra ieviesti vairāki uzlabojumi¹⁶. Turpmāk pacientus, kuriem ir medicīniski pamatotas aizdomas par ļaundabīgu audzēju, ģimenes ārsti varēs nosūtīt nepieciešamo izmeklējumu veikšanai, kurus pacientam jāsaņem 10 darbdienu laikā no vēršanās ārstniecības iestādē. Savukārt pēc diagnostisko izmeklējumu rezultātu izvērtēšanas, ja apstiprināsies aizdomas par onkoloģisku saslimšanu, ģimenes ārsts, vienojoties ar pacientu, pieteiks pacienta apmeklējumu specializētā onkoloģiskajā ārstniecības iestādē speciālista konsultācijas

¹⁵ Secīgai reformu īstenošanai valdības rīcības plānā ir mainīti sākotnēji noteiktie izpildes termiņi vairākiem uzdevumiem, t. sk. attiecībā uz rindu mazināšanu, tarifu pārskatīšanu, vienotas kvalitātes nodrošināšanas sistēmas ieviešanu veselības aprūpes jomā.

¹⁶ Ministru kabineta 2016. gada 27. septembra noteikumi Nr. 642 "Grozījumi Ministru kabineta 2013. gada 17. decembra noteikumos Nr. 1529 "Veselības aprūpes organizēšanas un finansēšanas kārtība"".

saņemšanai. Šāda pacientu pieteikšana veicinās prioritāru pieteikšanu uz pakalpojuma saņemšanu, novirzot šos pacientus no kopējās pacientu plūsmas un ļaujot plānot agrīnai onkoloģisko pacientu diagnostikai nepieciešamos resursus. Ārstniecības iestādei pacienta konsultācija būs jānodrošina 10 darbdienu laikā no pierakstīšanās dienas.

Papildus 2017. gadā tiks uzsākti kompleksi veselības veicināšanas un slimību profilakses pasākumi, izmantojot pieejamās Eiropas Savienības fondu investīcijas. Šie pasākumi tiek plānoti, ņemot vērā Sabiedrības veselības pamatnostādnes 2014.–2020. gadam noteikto virsmērķi – palielināt Latvijas iedzīvotāju veselīgi nodzīvoto mūža gadu skaitu un novērst priekšlaicīgu nāvi, saglabājot, uzlabojot un atjaunojot veselību –, kā arī sekmējot nozares reformu īstenošanu attiecībā uz vienādu iespēju nodrošināšanu Latvijas iedzīvotājiem veselības veicināšanā un aprūpē.

6. NACIONĀLĀ IDENTITĀTE

Saliedēta un uz kopīgām pamatvērtībām balstīta sabiedrība ir svarīgs pilsoniskās sabiedrības attīstības un iekšpolitiskās stabilitātes priekšnoteikums. Kopīgas kultūras vērtības un tradīcijas, valoda, kā arī izpratne par sabiedrības pamatvērtībām ir mūsu nacionālās identitātes pamats, kas veicina sabiedrības saliedētību un stiprina piederības sajūtu Latvijai. Tāpēc Latvijas iedzīvotāju kultūras un pilsoniskās līdzdalības veicināšana ir nozīmīgs valdības darba kārtības jautājums, īpaši ņemot vērā to, ka ir uzsākta aktīva gatavošanās Latvijas valsts simtgades svinībām 2018. gadā.

6.1. Kultūras izglītība un kultūras mantojums

Valdības darba laikā, izmantojot ES fondu investīcijas, ir plānots attīstīt teritorijas, kurās dabas un kultūras mantojumam ir lielākā potenciālā ietekme uz reģionālās attīstības, vietējās izaugsmes, komercdarbības, nodarbinātības un izaugsmes veicināšanu, izmantojot ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas perioda finansējumu¹⁷. Līdz ar to valdība ir apstiprinājusi Rīgas pilsētas Brasas apkaimes un Centra apkaimes perifērijas un Šķirotavas apkaimes teritorijas revitalizācijas stratēģijā ietvertos teritorijas attīstības risinājumus¹⁸, kas paredz pilsētas teritorijā izveidot vai atjaunot gan sabiedriskās telpas, gan uzcelt vai atjaunot publiskās ēkas vai

¹⁷ Ministru kabineta 2016. gada 24. maija noteikumi Nr. 322 "Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" prioritārā virziena "Vides aizsardzības un resursu izmantošanas efektivitāte" 5.5.1. specifiskā atbalsta mērķa "Saglabāt, aizsargāt un attīstīt nozīmīgu kultūras un dabas mantojumu, kā arī attīstīt ar to saistītos pakalpojumus" īstenošanas noteikumi".

¹⁸ Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 5.6.1. specifiskais atbalsta mērķis "Veicināt Rīgas pilsētas revitalizāciju, nodrošinot teritorijas efektīvu sociālekonomisko izmantošanu".

komercēkas. Turpinās Tabakas fabrikas kvartāla izveide, kas kļūs par multifunkcionālu starpnozaru izglītības, kultūras un uzņēmējdarbības inovāciju centru Miera ielā, tostarp par pagaidu mājvietu Jaunajam Rīgas teātrim laikā, kad tiks renovēta tā ēka Lāčplēša ielā.

Ir izstrādāts un pieņemts Nemateriālā kultūras mantojuma likums, kas nodrošinās nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu un nodošanu nākamajām paaudzēm kā Latvijas kultūras savdabību un daudzveidību apliecināšu resursu, kas veicina vērtību izpratni, radošumu, attīstību un dzīves kvalitātes uzlabošanu.

Uzsākta Sakrālā mantojuma aizsardzības likuma izstrāde, kas ļaus nodrošināt stabilu valsts atbalstu Latvijas dievnamu saglabāšanai un atjaunošanai.

LNB ir uzsākusi digitālā kultūras mantojuma kompetences tīkla izveides plānošanu, lai nodrošinātu digitalizētā un digitāli radītā kultūras mantojuma ilglaicīgu saglabāšanu atmiņas institūcijās un tā plašu pieejamību sabiedrībai. Savukārt, lai nodrošinātu lielāko Latvijas kultūras institūciju koordinētu, sistemātisku un uz vienotiem standartiem balstītu satura digitalizāciju, LNB kā projekta iesniedzējs ir uzsākusi ES fondu projektu kultūras mantojuma satura digitalizāciju¹⁹. Līdz ar iepriekš minēto aktivitāti paredzēts paplašināt arī digitālā satura pieejamību publiskajās bibliotēkās un kultūras centros. 2017. gadā plānots uzsākt prasību analīzi un tehnisko specifikāciju izstrādi Latvijas kultūras mantojuma integrētajai platformai un kultūras centros uzstādāmajām digitālā satura izplatīšanas sistēmām.

Attīstot kultūrizglītības PIKC tīklu, 2017. gada pirmajā pusē tiek plānota tā statusa piešķiršana Nacionālajai Mākslu vidusskolai, Liepājas Mūzikas, mākslas un dizaina vidusskolai un Daugavpils Dizaina un mākslas vidusskolai. Šobrīd kultūrizglītības PIKC statuss ir piešķirts Rīgas Dizaina un mākslas vidusskolai un Ventspils Mūzikas vidusskolai. Kultūrizglītības PIKC plāno izmantot ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas perioda finansējumu²⁰ infrastruktūras un aprīkojuma modernizēšanai.

Uzsākta gatavošanās Latvijas valsts dalības nodrošināšanai Londonas grāmatu tirgū 2017. un 2018. gadā.

Tika īstenota Radošās darbības nedēļas "radi!2016" (maijā) pasākumu programma, kas aktualizējusi radošās uzņēmējdarbības un starpdisciplināro sadarbību ieguvumus.

Turpinās darbs, lai veicinātu kultūras un izglītības mantojuma saglabāšanu, bet ap 4 000 Latvijas radošo profesionāļu tiesiskās un sociālās aizsardzības pilnveidei tiek izstrādāts Radošo personu statusa un profesionālo radošo organizāciju likums.

¹⁹ Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 2.2.1. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt publisko datu atkalizmantošanas pieaugumu un efektīvu publiskās pārvaldes un privātā sektora mijiedarbību" 2.2.1.2.pasākuma "Kultūras mantojuma digitalizācija" ietvaros.

²⁰ Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 8.1.3. specifiskā atbalsta mērķa "Palielināt modernizēto profesionālās izglītības iestāžu skaitu" īstenošanas noteikumi.

6.2. Latvijas valsts simtgade un nacionālā kultūras infrastruktūra

Jau pašreiz tiek īstenota Latvijas valsts simtgades svinību komunikācija un publicitāte dažādām mērķauditorijām Latvijā un ārvalstīs, sniedzot plašai sabiedrībai informāciju par simtgades svinību sagatavošanas aktivitātēm un norisēm, kā arī nodrošinot līdzdarbības iespējas. Tomēr, lai Latvijas valsts simtgades svinības noritētu veiksmīgi un lai sagatavotos XXVI Vispārējo latviešu dziesmu un XVI Deju svētku norisei, ir arī laikus jāīsteno lieli infrastruktūras objektu projekti. Tiek veiktas visas nepieciešamās darbības, lai Mežaparka Lielās estrādes skatītāju zonā tiktu uzsākts pirmais būvniecības posms (paredzēts īstenot līdz 2018. gada 7. jūlijam), kā arī ir noslēdzies iepirkums par tribīņu projektēšanu un būvniecību Daugavas stadionā, un tiek gatavots nepieciešamais pieteikums iesniegšanai CFLA.

Papildus minētajam ir uzsākta Muzeju krātuvju kompleksa būvniecība, Miera ielas kvartāla pārbūve JRT vajadzībām, Lāčplēša ielas JRT pārbūve un restaurācija, Rīgas pils Konventa daļas pārbūve un restaurācija, Rakstniecības un mūzikas muzeja ēkas pārbūve un restaurācija, Okupācijas muzeja kompleksa pārbūve un restaurācija. Noslēdzies Latvijas Laikmetīgās mākslas muzeja metu konkurss, notiek ēkas tehniskā projekta izstrāde.

Šogad pēc pārbūves un restaurācijas tika atklāta Latvijas Nacionālā mākslas muzeja ēka un uzsākta izstāžu darbība.

6.3. Sabiedrības saliedēšanas pasākumi

KM ir noslēgusi finansēšanas līgumu ar SIF par NVO atbalsta nodrošināšanu, kā ietvaros ir noslēgti līgumi ar 66 konkursa kārtībā atlasītām NVO. Papildus minētajam KM ir noslēgusi četrus līdzdarbības līgumus par valsts pārvaldes uzdevumu veikšanu pilsoniskās sabiedrības attīstības un starpkultūru dialoga jomā Latvijas reģionos un vienu līgumu starpkultūru dialoga un latviskās kultūrtelpas stiprināšanai Latgalē.

Tāpat ir sniegts regulārs atbalsts mazākumtautību pasākumiem. Piemēram:

- īstenots starpkultūru dialoga pasākums Latgales reģionā – mazākumtautību kultūru festivāls "Pinu, pinu sietu". Festivālā kopumā piedalījās 1331 dalībnieks no 99 kolektīviem, t.sk. 971 dalībnieks no 70 mazākumtautību kolektīviem;
- organizēts apmācību cikls programmā "Kultūras vēstnieki". Apmācību ciklā iesaistīti 30 kultūras vēstnieki, dažādu mazākumtautību kultūras un interešu aizstāvības organizāciju līderi;
- izstrādāts un izdots informatīvs buklets "Mazākumtautības Latvijā", materiāls pieejams latviešu, krievu un angļu valodā.

Vienlaikus VKKF projektu konkursos kopā iesniegti 3 911 projekti, kopējais pieprasītais finansējums – 26 713 717,96 *euro*; atbalstīti 1 980 projekti par 7 954 195 *euro*. VKKF mērķprogrammā "Latvijai 100" apstiprinātas 58 sabiedriskas un nevalstiskas iniciatīvas, atbalstot Latvijas valsts simtgadei veltītus un simtgades svinību mērķiem atbilstošus projektus Latvijā, tās reģionos un ārvalstīs (piešķirts 502 980 *euro*).

Viens no 2017. gada prioritāri veicamajiem uzdevumiem ir izstrādāt jaunu VKKF finansēšanas modeli.

6.4. Nacionālās informācijas telpas attīstība un mediju politika

Šogad ir paveikts būtisks darbs virzienā uz vienošanos par pakāpenisku sabiedrisko mediju izešanu no komerciālās reklāmas tirgus, Mediju atbalsta fonda izveidošanu un valsts atbalsta veidu nodalīšanu sabiedriskajiem un privātajiem medijiem.

Vienlaikus ir uzsākta priekšlikumu izstrāde jaunam sabiedrisko mediju pārvaldības modelim, lai izveidotu jaunu pārvaldības institūciju, kā arī nostiprinātu sabiedrisko mediju redakcionālo neatkarību un pašpārvaldi un pārdefinētu sabiedriskā pasūtījuma un tā izstrādes procesu.

VKKF ir atbalstīti deviņi projekti informatīvās vides stiprināšanai (kopumā piešķirot 118 462 *euro*), pirmo reizi Latgales reģiona medijiem (neatkarīgi no to platformas) nodrošinot valsts finansējumu konkursa kārtībā.

Regulāri tiek organizēti medijpratību popularizējoši un veicinoši pasākumi. Piemēram, š. g. jūnijā sadarbībā ar UNESCO sekretariātu, EK un Globālo aliansi sadarbībai medijpratības un informācijpratības jomā (*GAPMIL*) Rīgā tika organizēts 2. Eiropas Medijpratības un informācijpratības forums (*The Second European Media and Information Literacy Forum*). Savukārt 10. oktobrī norisinājās medijpratības veicināšanas partneru sanāksme, kuras mērķis bija apkopot pieredzi par iniciatīvām Latvijā, lai turpmāk sekmētu un koordinētu medijpratības pasākumu plānošanu.

Aktīvs darbs informācijas telpas attīstības un mediju politikas jomā norisināsies arī 2017. gadā. Starp prioritārajiem pasākumiem ir plānots atbalsts medijiem, mediju ombuda darbības ietvara izveide, medijpratības pasākumu īstenošana, tiesību normu izstrāde par darba devēja valsts sociālās obligātās apdrošināšanas iemaksu veikšanu projektos, kas saņem publisko finansējumu no mediju atbalsta programmām.

7. VALSTS IEKŠĒJĀ UN ĀRĒJĀ DROŠĪBA

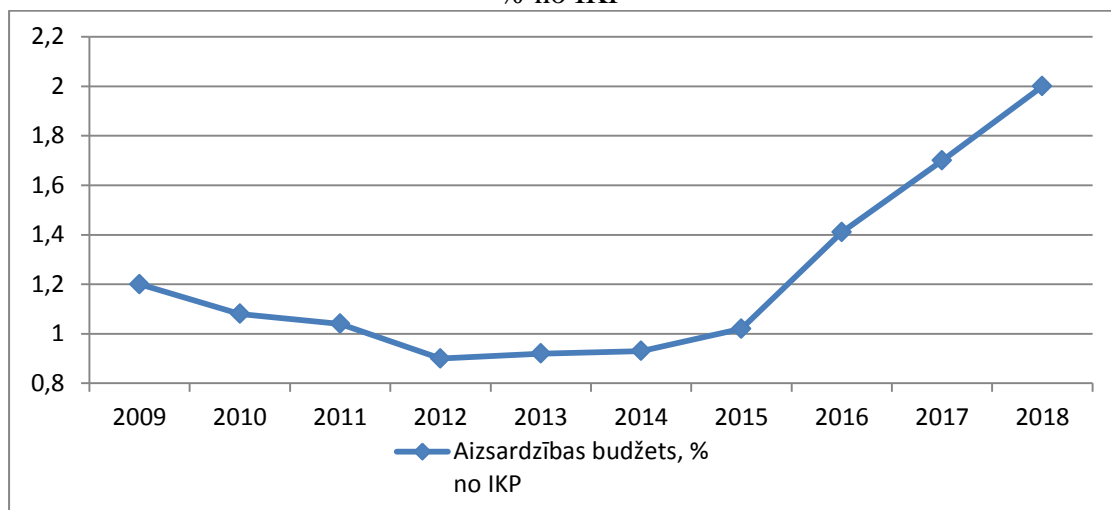
Valsts aizsardzība un iekšējā drošība joprojām ir viena no valdības īstenotās politikas prioritātēm un darba kārtības aktualitātēm, īpaši ņemot vērā politiskos un militāros procesus Latvijas kaimiņreģionos, kā arī citās pasaules valstīs, kuri rada jaunus riskus un liek mums pievērst arvien lielāku uzmanību nacionālās drošības stiprināšanai. 2016. gadā Latvija turpināja attīstīt nacionālās paš aizsardzības spējas, stiprināt tiesībaizsardzības iestāžu kapacitāti, kā arī sadarboties ar ES un NATO drošības apdraudējuma mazināšanā. Papildus tam valsts iekšējās un ārējās drošības stiprināšana ir viens no pamatnosacījumiem ilgtspējīgai valsts attīstībai. To apstiprina arī valdības 2017. gada budžeta izstrādes procesā pieņemtie lēmumi par papildu finansējuma piešķiršanu valsts aizsardzībai un sabiedrības drošībai.

7.1. Valsts aizsardzības spēju stiprināšana

Ģeopolitiskā situācija, kas nosaka Latvijas ārējās drošības apstākļus, nav mainījies. Krievijas radītie izaicinājumi, tostarp pieaugošā militārā klātbūtne NATO pierobežā (piemēram, *Iskander* raķešu izvietošana Kaļiņingradā un pēkšņas plaša mēroga militārās mācības) prasa stiprināt valsts spējas atturēt iespējamo agresiju.

Valsts aizsardzības nodrošināšanai būtiska ir nacionālo paš aizsardzības spēju attīstība un sabiedroto klātbūtnes nodrošināšana reģionā, palielinot arī aizsardzībai atvēlēto finansējumu. Kopš 2013. gada pakāpeniski tika palielināts aizsardzības nozares budžets, 2016. gadā sasniedzot 1,4 % no IKP (skat. 13. attēlu) un apņemoties 2017. gadā valsts aizsardzībai atvēlēt 1,7 % no IKP, lai 2018. gadā sasniegtu 2 % no IKP. Šī apņemšanās tika īstenota, izstrādājot 2017. gada budžetu un novirzot papildu finansējumu AiM prioritārajiem projektiem, kas vērsti uz Nacionālo bruņoto spēku un Zemessardzes kaujas gatavības spēju paaugstināšanu un ekipējuma modernizēšanu.

Aizsardzības budžets
% no IKP

Avots: Aizsardzības ministrija, Aizsardzības budžeta izlietojums
http://www.mod.gov.lv/~media/AM/Aktualitates/Aktuali_pielikumi_foto_video/2014/Infografika_aizsardzibas_budzets_2016%205.ashx (sk. 04.11.2016)

Būtiska uzmanība tiek pievērsta Latvijas pašaizsardzības spējām, īstenojot Nacionālo bruņoto spēku Sauszemes kājnieku brigādes mehanizācijas projektu, apmācot atbildīgo personālu un iegādājoties Latvijas apstākļiem piemērotu ekipējumu. Ir pabeigta Speciālo uzdevumu vienības kaujas grupas izveide atbilstoši NATO standartiem, kā arī uzsākta NATO integrētas pretgaisa aizsardzības sistēmas izveide, paredzot pretgaisa aizsardzības raķešu un gaisa telpas novērošanas radaru iegādi. Lai palielinātu Zemessardzes kapacitāti un lomu valsts aizsardzībā, notiek individuālo ieroču sistēmu nomaiņa paaugstinātas gatavības Zemessardzes vienībām, kā arī tiek veidots reģionālā līmeņa poligons zemessargu sagatavošanai. AiM pilnveido zemessargu apmācību procesu, turpinot meklēt piemērotākos risinājumus, lai stimulētu darba devējus atbalstīt to uzņēmumos strādājošos zemessargus dalībai mācībās desmit darbdienu gadā.

Šogad tika nodrošināta iespēja 7200 jaunsargiem piedalīties vismaz vienā nometnē mācību gada laikā. Jaunsardzes kustībai ir īpaša loma jaunatnes izglītošanā par valsts aizsardzības jautājumiem un intereses radīšanā par dienestu Nacionālajos bruņotajos spēkos. Tāpēc AiM ir apņēmusies palielināt apmācāmo jaunsargu skaitu un nākamgad nodrošināt iespēju 9000 jauniešiem iesaistīties Jaunsardzes kustībā.

Š. g. 8. jūlijā Varšavā notikušajā NATO samitā apstiprinātā sabiedroto gatavība piemērot kolektīvās aizsardzības garantijas hibrīdā apdraudējuma gadījumā, kā arī NATO un ES līderu kopēja deklarācija par sadarbības stiprināšanu dažādos drošības jautājumos (piemēram, kibernetiķu drošībā, hibrīdā apdraudējuma novēršanā, jūrlietu drošībā, trešo valstu aizsardzības spēju stiprināšanā un apmācību rīkošanā) ļaus NATO dalībvalstīm attīstīt spējas laikus konstatēt un efektīvi reaģēt uz hibrīdā apdraudējuma radītiem izaicinājumiem. Šajā kontekstā Latvijai ir svarīgi turpināt

iesākto darbu nacionālo civilo un militāro spēju stiprināšanai kibernetikas, efektīvas stratēģiskās komunikācijas, iekšējās stabilitātes un krīžu vadības jomās.

Papildus tam NATO samitā Varšavā tika apstiprināta vienošanās par NATO sabiedroto spēku klātbūtni Baltijas valstīs un Polijā rotācijas kārtībā, nosakot, ka Latvijā tiks izvietota daudznacionālā bataljona kaujas grupa Kanādas vadībā. Tāpēc Latvija, lai nodrošinātu arvien lielāku sabiedroto spēku klātbūtni reģionā, pilnveido uzņemošās valsts atbalstu un turpina darbu pie Nacionālo bruņoto spēku infrastruktūras attīstības, paplašinot Ādažu poligona teritoriju, uzlabojot Ādažu bāzes un Lāčusila poligona infrastruktūru.

Lai nodrošinātu mainīgajai starptautiskajai drošības videi nepieciešamās aizsardzības spējas, Latvijai ir svarīgi turpināt gan divpusējo, gan daudzpusējo sadarbību ar NATO un ES. Latvija nodrošināja dalību starptautiskajās misijās un operācijās, lai stiprinātu NBS spējas un kaujas gatavību, kā arī sadarbību ar sabiedroto militārajiem spēkiem.

Ņemot vērā, ka ne mazāk kā 20 % no aizsardzības nozares izdevumiem jāatvēr jauna ekipējuma iegādei un investīcijām ar aizsardzības nozari saistītos pētniecības un attīstības projektos, tiek sekmēta sadarbība ar vietējiem uzņēmumiem, sevišķi atbalstot to ciešāku iesaisti NBS iepirkumos un ar nozari saistītos pētniecības projektos. Valdība ir atbalstījusi pasākumus lielākai vietējo ražotāju iesaistei AiM iepirkumos, piemēram, iesaistot vietējo industriju apakšuzņēmēju statusā iepirkumos virs 3 milj. *euro*. Tāpat Latvijas uzņēmējiem tiek nodrošināta informācija par iespējām iesaistīties NATO piegādes ķēdēs un ES līmeņa atbalsta programmās.

Š. g. 16. jūnijā Saeima apstiprināja jaunu Valsts aizsardzības koncepciju, kurā noteikti militārās aizsardzības stratēģiskie pamatprincipi, politiskās vadlīnijas, prioritātes un pasākumi valsts aizsardzības nodrošināšanai. Ņemot vērā Valsts aizsardzības koncepcijā noteikto, tiek plānoti konkrēti valsts aizsardzības pasākumi, to īstenošanai nepieciešamie resursi un Nacionālo bruņoto spēku attīstība. Šobrīd tiek izstrādāts jauns Nacionālo bruņoto spēku attīstības plāns 2016.–2028. gadam, kurā tiks noteikti Nacionālo bruņoto spēku attīstības mērķi un prioritātes.

Š. g. 18. oktobrī mācību "Kristaps 2016" ietvaros notika Ministru kabineta sēdes izspēle, pārbaudot MK rīcību hibrīda apdraudējuma gadījumā. Mācību sagatavošanā tika iesaistītas visas ministrijas, to padotības iestādes, valsts drošības iestādes, kā arī tiesībsargs. Turpmāk mācības "Kristaps" plānots rīkot katru gadu, attīstot MK lēmumu pieņemšanas spējas dažādās iespējamās valsts apdraudējuma situācijās.

7.2. Iekšējā drošība

Starptautisko un reģionālo drošības risku ietekmē aktuāli kļūst tādi iekšējās drošības jautājumi kā terorisms, organizētā noziedzība, nelegālā migrācija, kontrabanda un cilvēku tirdzniecība. Visi šie jautājumi nezaudē savu nozīmi arī valdības darba kārtībā, jo tie ietekmē sabiedrības drošību un interešu aizsardzību. Terorisms ir kļuvis

par nozīmīgu drošības izaicinājumu visām pasaules valstīm, un, lai gan terorisma draudu līmenis Latvijā joprojām ir zems, drošības dienestiem ir jābūt gataviem reaģēt uz šo potenciālo drošības risku, tāpēc šogad tika apstiprināts jauns Pretterorisma plāns.

Valsts robežas drošība, kā arī Valsts robežsardzes kapacitāte un spēja reaģēt uz apdraudējumu ir nozīmīgs priekšnoteikums valsts iekšējās drošības garantēšanai, īpaši ņemot vērā migrācijas krīzes radītos riskus un izaicinājumus. Būtiskākie šobrīd īstenojamie Latvijas austrumu robežas stiprināšanas pasākumi ir Latvijas–Krievijas un Latvijas–Baltkrievijas robežas iekārtošana, palielinot Valsts robežsardzes mobilitāti un padarot efektīvāku robežas kontroli un nelegālās migrācijas ierobežošanu. Šogad ir pabeigti Latvijas–Krievijas robežas demarkācijas praktiskie darbi apvidū, šobrīd tiek turpināts darbs pie Latvijas–Krievijas valsts robežas demarkācijas gala dokumentu sagatavošanas. Plānots, ka tie tiks parakstīti un iesniegti abu pušu valdībām nākamajā gadā. Tāpat tiek turpināta robežjoslas izbūve un sakārtošana. 2017. gadā ir plānots uzsākt Latvijas–Baltkrievijas robežjoslas izbūvi.

Lai uzlabotu robežkontroles efektivitāti, ir atbalstītas vairākas IeM jaunās politikas iniciatīvas, kas paredz Latvijas austrumu robežas turpmāko izbūvi, plānveida gaisa kuģu parka atjaunošanu, robežsargu skaita palielināšanu uz "zaļās" robežas, kā arī Valsts robežsardzes amatpersonu nodrošināšanu ar speciālo ekipējumu un robežuzraudzības tehniskajiem līdzekļiem, lai pēc iespējas ātrāk identificētu un aizturētu nelikumīgos robežu šķērsotājus.

Valdība ir atbalstījusi pasākumus, lai ilgtermiņā īstenotu Valsts policijas attīstību un paaugstinātu Valsts policijas darbības efektivitāti, kā arī uzlabotu sabiedrībai sniedzamos pakalpojumus, paredzot plašu pasākumu loku, kas saistīti gan ar izmeklēšanas darba organizācijas uzlabošanu, gan skaidri definētām Valsts policijas funkcijām un veicamajiem pienākumiem.

Svarīgi atzīmēt, ka valdība šogad piešķirusi papildu finansējumu uz jauniem principiem balstītas darba samaksas sistēmas ieviešanai IeM sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonām ar speciālajām dienesta pakāpēm, tādējādi motivējot uzsākt un turpināt dienestu IeM sistēmas iestādēs, kā arī mazinot personāla mainību un aiziešanu no dienesta iekšlietu sistēmā.

Bēgļu un personu, kurām piešķirts alternatīvais statuss, integrācija ir visas Eiropas izaicinājums, ar kuru saskaras arī Latvija. Ir svarīgi nodrošināt šo personu uzņemšanu un sociālekonomisko iekļaušanu. Lai īstenotu šo apņemšanos, ES pārvietošanas programmas ietvaros Latvijā līdz š. g. 25. oktobrim ir uzņemti 124 patvēruma meklētāji no Sīrijas, Irākas un Eritrejas. Patvēruma meklētāji sākotnēji tiek izmitināti patvēruma meklētāju centrā "Mucenieki", kur šīm personām ir iespēja uzsākt latviešu valodas apguvi, saņemt mentora pakalpojumus, kā arī informāciju par nodarbinātības iespējām Latvijā. Vienlaikus jānorāda, ka līdz šim Latvijas īstenotā patvēruma meklētāju politika ir saskārusies ar grūtībām nodrošināt uzņemto personu iekļaušanu

sabiedrībā, valsts piedāvātie pakalpojumi nespēj pilnībā apmierināt uzņemto personu gaidas un vajadzības, turklāt šīs personas saskaras ar grūtībām atrast mājokli un darbu pēc PMC "Mucenieki" pamešanas.

Lai mazinātu šķēršļus resocializācijas īstenošanai ieslodzījuma vietās, novērstu noziegumu izdarīšanas cēloņus un veicinātu sodu izcietušo personu integrāciju sabiedrībā, tika uzsākta būvdarbu organizēšana jauna cietuma izveidei Liepājā, izstrādājot tā būvprojektu. Š. g. oktobrī tika atklāts Atkarīgo centrs Olaines cietumā, kurš ir gatavs uzsākt atkarību mazināšanas (resocializācijas) programmu īstenošanu. Notiesāto personu atkarību mazināšana jau soda izpildes laikā ir svarīgs priekšnoteikums tām pilnvērtīgi iesaistīties arī citos resocializācijas pasākumos brīvības atņemšanas iestādē. Atkarīgo centrā vienlaikus varēs izmitināt 200 notiesāto personu.